

ĪPAŠI AIZSARGĀJAMĀS UN RETI SASTOPAMĀS SĒŅU SUGAS LATVIJĀ

Latvijas
vides
aizsardzības
fonds

Dabas aizsardzības
pārvalde

Metodiskais materiāls sagatavots LVAF projekta "Dabas aizsardzības pārvaldes kapacitātes stiprināšana, nodrošinot jaunu sugu aizsardzības jomas ekspertu apmācību un paaugstinot profesionālo kompetenci DAP speciālistiem", Nr. 1-08/ 171 / 2017 ietvaros.

Paldies Ivaram Leimanim, Gaidim Grandānam, Julitai Klušai, Ansim Opmanim,
Dignai Pilātei par atļauju izmantot piepju fotogrāfijas!

Īpašs paldies Ivaram Leimanim par vērtīgajiem padomiem dabisko meža biotopu
indikatoru un specifisko sugu saraksta papildināšanā!

Metodiskā materiāla autors: Diāna Meiere
Latvijas Dabas muzejā

Latvijas
vides
aizsardzības
fonds

Metodiskais materiāls sagatavots LVAF projekta “Dabas aizsardzības pārvaldes kapacitātes stiprināšana, nodrošinot
jaunu sugu aizsardzības jomas ekspertu apmācību un paaugstinot profesionālo kompetenci DAP speciālistiem”, Nr. 1-08/
171 / 2017 ietvaros

IEVADS.....	5
SĒŅU AIZSARDZĪBA LATVIJĀ.....	6
PIEPJU KĀ KOKSNES SĒŅU EKOLOĢIJAS ĪPATNĪBAS	13
KOKSNES SĒNES APDRAUDOŠIE FAKTORI	15
AIZSARGĀJAMĀS KOKSNES SĒNES UN EIROPAS NOZĪMES AIZSARGĀJAMIE BIOTOPI	18
KOKSNES SĒNES – DABISKO MEŽU BIOTOPU INDIKATORSUGAS UN SPECIFISKĀS SUGAS	23
SUGU APRAKSTI	25
KOKVILNAS ANOMOPORIJA <i>ANOMOPORIA BOMBYCINA</i>	26
SPILVENVEIDA ANTRODIJA <i>ANTRODIA PULVINASCENS</i>	27
LAPU KOKU SVEČTURSĒNE <i>ARTOMYCES PYXIDATUS</i>	28
SARAINĀ RŪSASSĒNE <i>ASTERODON FERRUGINOSUS</i>	29
IZSTIEPTĀ SIERPIEPE <i>AURANTIPORUS FISSILIS</i>	30
LINDBLADA DIPLOMITOPORE <i>CINEREOMYCES LINDBLADII</i>	31
ZIEMEĻU KLIMAKOCISTE <i>CLIMACOCYSTIS BOREALIS</i>	32
SAUSĀ KRUSTODERMA <i>CRUSTODERMA DRYINUM</i>	33
TRAUSLĀ ADATENE <i>DENTIPELLIS FRAGILIS</i>	34
PARASTĀ LAZDUPIEPE <i>DICHOMITUS CAMPESTRIS</i>	35
PLAISĀJOŠĀ DIPLOMITOPORE <i>DIPLOMITOPORUS CRUSTULINUS</i>	36
IEDZELTENĀ DIPLOMITOPORE <i>DIPLOMITOPORUS FLAVESCENS</i>	37
PARASTĀ AKNENE <i>FISTULINA HEPATICA</i>	38
CITRONDZELTENĀ ANTRODĪTE <i>FLAVIPORUS CITRINELLUS</i>	39
ROŽAINĀ PIEPE <i>FOMITOPSIS ROSEA</i>	40
BRŪNĀ CIETPIEPE <i>FUSCOPORIA FERRUGINOSA</i>	41
LAKAS PLAKANPIEPE <i>GANODERMA LUCIDUM</i>	42
ZAĻAGANĀ SMALKPIEPĪTE <i>GLOEOPORUS PANNOCINCTUS</i>)	43
PURPURA PLĀNPIEPE <i>GLOEOPORUS TAXICOLA</i>	44
SARAINĀ ĢLOTZOBĒ <i>GLOIODON STRIGOSUS</i>	45
DAIVAINĀ ČEMURENE <i>GRIFOLA FRONDOSA</i>	46
KOŠĀ ZELTPORE <i>HAPALOPILUS CROCEUS</i>	47
LAŠKRĀSAS ZELTPORE <i>HAPALOPILUS AURANTIACUS</i>	48
BONDARTSEV & SINGER VAI <i>ERASTIA SALMONICOLOR</i>	48
ZARAINĀ DIŽADATENE (KORAĻĻU DIŽADATENE)	49
<i>HERICIUM CORALLOIDES</i>	49
ĶĒRPJVEIDA HIPOKREOPSIS <i>HYPOCREOPSIS LICHENOIDES</i>	50
OZOLU SPULGPIEPE <i>INONOTUS DRYOPHILUS</i>	51
ZAĶU SPULGPIEPE <i>INONOTUS LEPORINUS</i>	52
APŠU SPULGPIEPE <i>INONOTUS RHEADES</i>	53
KROKAINĀ JODAUSĒNE <i>IONOMIDOTIS IRREGULARIS</i>	54
MELNĀ SAMTPIEPE <i>ISCHNODERMA BENZOINUM</i>	55
ŠOKOLĀDES JUNGŪNIJA <i>JUNGHUHNIA COLLABENS</i>	56
SPOŽĀ JUNGŪNIJA <i>JUNGHUHNIA NITIDA</i>	57
PIEPJU JUNGŪNIJA <i>JUNGHUHNIA PSEUDOZILINGIANA</i>	58
MAIGĀ MĪKSTPIEPE <i>LEPTOPORUS MOLLIS</i>	59
ĢĻOTAINĀ DAUDZVĀLĪTE <i>MULTICLAVULA MUCIDA</i>	60

MIZAS APAĻPORE <i>OXYPORUS CORTICOLA</i>	61
BIEZĀ SLĀŅPIEPE <i>PERENNIPORIA SUBACIDA</i>	62
ŠVEINICA FILCENE <i>PHAEOLUS SCHWEINITZII</i>	63
EGĻU CIETPIEPE <i>PHELLINUS CHRYSOLOMA</i>	64
TUMŠBRŪNĀ CIETPIEPE <i>PHELLINUS FERRUGINEOFUSCUS</i>	65
MELNSVĪTRAS CIETPIEPE <i>PHELLINUS NIGROLIMITATUS</i>	66
MILZU CIETPIEPE <i>PHELLINUS POPULICOLA</i>	67
SĀRTĀ CIETPIEPE <i>PHELLINUS VITICOLA</i>	68
CENTRBĒDZES FLĒBIJA <i>PHLEBIA CENTRIFUGA</i>	69
RINDU FLĒBIJA <i>PHLEBIA SERIALIS</i>	70
KASTAŅBRŪNĀ KĀTIŅPIEPE <i>POLYPORUS BADIUS</i>	71
ČEMURAINĀ ČEMURENE <i>POLYPORUS UMBELLATUS</i>	72
PRIEŽU CIETPIEPE <i>PORODAEDALEA PINI</i>	73
PILIENU MĪKSTPIEPE <i>POSTIA GUTTULATA</i>	74
MAINĪGĀ MĪKSTPIEPE <i>POSTIA LEUCOMALLELLA</i>	75
ZELTAINĀ KROKAINĒ <i>PSEUDOMERULIUS AUREUS</i>	76
BALTDZELTENĀ EGĻPIEPE <i>PYCNOPORELLUS ALBOLUTEUS</i>	77
LIESMAINĀ EGĻPIEPE <i>PYCNOPORELLUS FULGENS</i>	78
BIEZĀ ANTRODIJA <i>RESINOPORIA CRASSA</i>	79
SĀRTĀ MĪKSTPIEPE <i>RHODONIA PLACENTA</i>	80
MELNĒJOŠĀ CIETPORE <i>RIGIDOPORUS CROCATUS</i>	81
GLUDĀ BALTENE <i>SIDERA LENIS</i>	82
PLATSPORU BALTENE <i>SKELETOCUTIS BREVISPORA</i>	83
SNIEGBALTĀ BALTENE <i>SKELETOCUTIS NIVEA</i>	84
SMIRDĪGĀ BALTENE <i>SKELETOCUTIS ODORA</i>	85
ZVAIGŽŅU BALTENE <i>SKELETOCUTIS STELLAE</i>	86
PLAISĀJOŠĀ RŪTAINĒ <i>XYLOBOLUS FRUSTULATUS</i>	87
LITERATŪRA UN DAŽI IETEICAMIE INTERNETA RESURSI	88

Sēnes ir dabā plaši pārstāvēta, taču joprojām visai nepilnīgi izpētīta organismu grupa. Šobrīd Latvijā apzinātas aptuveni 4000 sēņu sugas, no tām aptuveni 1700 makroskopisko bazīdijsēņu sugas, ieskaitot 1250 cepurišu sēnes, 300 piepju sugas un klājenisko koksnes sēņu sugas. To dzīves stratēģijas ir ļoti daudzveidīgas, un starp tām ir gan saprotrofas, gan parazitiskas sēnes, kas aug uz dažādiem substrātiem un pilda daudzveidīgas funkcijas meža un citās ekosistēmās. Daudzas sēņu sugas ir konstatētas tikai vienu vai nedaudzas reizes, bet tas ne vienmēr nozīmē, ka tā ir reti sastopama. Iemesls lielākoties ir speciālistu trūkums, bet arī citi faktori – sēnes auglķermenim ir īss pastāvēšanas laiks, tikai pāris dienas, tas ir ļoti sīks, grūti atrodams, sēnes ir grūti nosakāma un viegli sajaucama ar citām sugām, tā parādās ļoti specifiskās vietās vai sezonā (piemēram, agri pavasarī). Tāpēc ir ļoti svarīgi, lai pēc iespējas vairāk cilvēku, īpaši biotopu ekspertu, iepazītos ar šo dzīvo organismu grupu un varētu dot gan ieguldījumu sēņu izpētē, gan palīdzēt ekspertiem vērtēt sēņu kā dabas vērtību indikatoru nozīmi. Turpmāk rokasgrāmatā tiks nosauktas visas sēnes, kuras ir iekļautas dažādos ar sēņu aizsardzību saistītos dokumentos, taču sīkāk tiks apskatīta tikai koksnes sēņu, pārsvarā piepju, grupa.

Sēnes ir iekļautas dažādos dokumentos par sugu aizsardzību Latvijā, tomēr to lielā sugu skaita un samēra zemā izpētes līmeņa dēļ šie saraksti vairumā gadījumu neatpoguļo reālo situāciju sēņu aizsardzībā. Līdzīga aina ir vērojama arī pasaulē, piemēram, sēnes nav iekļautas Bernes konvencijā par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību un Riodežaneiro konvencijā par bioloģisko daudzveidību.

Tabulā 1. ir apkopotas visas sēņu sugas, kas ir minētas kādos likumdošanas dokumentos, kā arī dabas aizsardzībā nozīmīgās dabisko meža biotopu specifiskās un indikatorsugas, gan pašreiz spēkā esošās, gan šajā rokasgrāmatā ieteiktās pievienošanai šim sarakstam.

Tabulā sēņu sugas ievietotas pa grupām (cepurīšu sēnes, piepes un citas koksnes sēnes; pūpēži un citas sēnes) alfabēta kārtībā, zinātniskie nosaukumi saskaņā ar Index Fungorum datu bāzi (www.indexfungorum.org).

1. Tabula. Kopsavilkums par aizsargājamām sēņu sugām un dabas aizsardzībā vērtīgām sēņu sugām Latvijā

Latīniskais nosaukums	Latviskais nosaukums	LSG	MK2004	MK2012	MK2017	IUCN	SBS	Pievienotas
CEPURĪŠU SĒNES								
<i>Amanita eliae</i> Quél.	Elija mušmire		x					
<i>Amanita friabilis</i> (P.Karst.) Bas	Alkšņu makstsēne		x					
<i>Amanita strobiliformis</i> (Vittad.) Bertill.	Bārkstainā mušmire		x					
<i>Boletus luridiformis</i> var. <i>luridiformis</i> Rostk. (syn. <i>Boletus erythropus</i>)	Pārslainā beka	1	x					
<i>Boletus satanas</i> Lenz	Velna beka		x					
<i>Coprinus dunarum</i> Stoll	Kāpu tintene	0	x	x				
<i>Ditiola radicata</i> (Alb. & Schwein.) Fr. (syn. <i>Xerula radicata</i>)	Sakņkāta ditiola (sakņkāta kserula)		x					
<i>Entoloma euchroum</i> (Pers.: Fr.) Donk	Violetā sārtlapīte		x					
<i>Entoloma nitidum</i> (Pers.) Quél.	Spožā sārtlapīte	3	x					
<i>Gyrodon lividus</i> (Bull.: Fr.) P. Karst.	Alkšņu zobīnbeka	2	x					
<i>Gyroporus castaneus</i> (Bull.: Fr.) Quél.	Kastaņu smilšbeka		x					

Latīniskais nosaukums	Latviskais nosaukums	LSG	MK2004	MK2012	MK2017	IUCN	SBS	Pievienotas
<i>Hemipholiota heteroclita</i> (Fr.) Bon (syn. <i>Pholiota heteroclita</i>)	Smaržīgā zvīņene		x					
<i>Hemistropharia albocrenulata</i> (Peck) Jacobsson & E. Larss. (syn. <i>Stropharia albocrenulata</i>)	Baltrobainā virpainīte		x					
<i>Hygrocybe calyptriformis</i> (Berk. & Broome) Fayod	Rožainā stiklene		x					
<i>Hygrophorus russula</i> (Schaeff. : Fr.) Quél.	Bērslapju gliemezene		x					
<i>Leucopaxillus tricolor</i> (Peck) Kühner (syn. <i>Leucopaxillus compactus</i>)	Trīskrāsu baltmīetene		x					
<i>Macrolepiota puellaris</i> (Fr.) Mos.	Meiteņu dižsardzene	1	x					
<i>Marasmius wynneae</i> Berk. & Broome	Vinneja vītene		x					
<i>Ossicaulis lignatilis</i> (Pers.: Fr.) Redhead & Ginns (syn. <i>Clitocybe lignatilis</i>)	Koksnes piltuvene		x					
<i>Pluteus umbrosus</i> (Pers.: Fr.) P. Kumm.	Ēnainā jumtene		x					
<i>Porphyrellus pseudoscaber</i> (Secr.) Sing.	Raupjā tumšbeka	1	x					
<i>Rhodotus palmatus</i> (Bull.: Fr.) Maire	Vēdekļa sārtaine	1	x	x				
<i>Rugosomyces ionides</i> (Bull.: Fr.) Bon (syn. <i>Calocybe ionides</i>)	Vijolišu skaistgalve		x					
<i>Strobilomyces floccopus</i> (Vahl: Fr.) P. Karst	Melnā zvīņbeka	1	x	x				
<i>Suillus flavidus</i> (Fr.: Fr.) J.Presl	Purva sviestbeka		x					
<i>Tricholoma apium</i> Jul. Schöff.	Sarainā pūkaine		x			VU		
<i>Tricholoma colossus</i> (Fr.) Quél.	Milzu pūkaine	0	x			NT		
<i>Tubaria confragosa</i> (Fr.) Harmaja	Gredzenotā turzene		x					
<i>Volvariella bombycina</i> (Schaeff.: Fr.) Singer	Zīdainā makstsēne		x					
<i>Xerocomus parasiticus</i> (Bull.: Fr.) Quél.	Parazītiskā samtbeķa	1	x	x				
<i>Xerocomus rubellus</i> (Krombh.) Mos.	Sarkanā samtbeķa	1	x					
PIEPES UN CITAS KOKSNES SĒNES								
<i>Anomoporia bombycina</i> (Fr.) Pouzar	Kokvilnas anomoporijs							SPS
<i>Antrodia pulvinascens</i> (Pilát) Niemelä	Spilvenveida antrodijs							SPS
<i>Artomyces pyxidatus</i> (Pers.) Jülich (syn. <i>Clavicornia pyxidata</i>)	Lapu koku svečtursēne				JO NG AL		IS	
<i>Asterodon ferruginosus</i> Pat.	Sarainā rūssassēne		x	x	VB		SPS	
<i>Aurantiporus fissilis</i> (Berk. & M.A. Curtis) H. Jahn ex Ryvarden (syn. <i>Tyromyces fissilis</i>)	Izstieptā sierpiepe							IS

Latīniskais nosaukums	Latviskais nosaukums	LSG	MK2004	MK2012	MK2017	IUCN	SBS	Pievienotās
<i>Cinereomyces lindbladii</i> (Berk.) Jülich	Lindblada diplomitopore							IS
<i>Climacocystis borealis</i> (Fr.) Kotl. & Pouzar	Ziemeļu klimakociste						SPS	
<i>Crustoderma dryinum</i> (Berk. & M.A. Curtis) Parmasto	Sausā krustoderma							SPS
<i>Dentipellis fragilis</i> (Pers.) Donk	Trauslā adatene						SPS	
<i>Dichomitus campestris</i> (Quél.) Domański & Orlicz	Parastā lazdupiepe						SPS	
<i>Diplomitoporus crustulinus</i> (Bres.) Domański	Plaisājošā diplomitopore							SPS
<i>Diplomitoporus flavescens</i> (Bres.) Domański	Iedzeltenā diplomitopore							IS
<i>Fistulina hepatica</i> Schaeff.: Fr.	Parastā aknene	3	x				SPS	
<i>Flaviporus citrinellus</i> (Niemelä & Ryvarden) Ginns	Citrondzeltenā antrodīte							SPS
<i>Fomitopsis rosea</i> (Alb.et Schw.:Fr.) P.Karst.	Rožainā apmalpiepe		x	x	VB		SPS	
<i>Fuscoporia ferruginosa</i> (Schröd.) Murrill (syn. <i>Phellinus ferruginosus</i>)	Brūnā cietpiepe				VB		SPS	
<i>Ganoderma lucidum</i> (Curt.:Fr.) P.Karst.	Lakas plakanpiepe	2	x	x				IS
<i>Gloeoporus pannocinctus</i> (Romell) J. Erikss. (syn. <i>Ceriporiopsis pannocincta</i>)	Zaļganā smalkpiepīte						SPS	
<i>Gloeoporus taxicola</i> (Pers.) Gilb. & Ryvarden	Purpura plānpiepe						IS	
<i>Gloiodon strigosus</i> (Sw.) P. Karst.	Sarainā glotzobe							SPS
<i>Grifola frondosa</i> (Dicks.:Fr.) S.F.Gray	Daivainā čemurene	3	x				IS	
<i>Hapalopilus croceus</i> (Pers.:Fr.) Murr. (syn. <i>Aurantiporus croceus</i>)	Košā zeltopore		x	x		DD	SPS	
<i>Hapalopilus aurantiacus</i> (Berk & M.A.Curtis) Pouzar (bij. nosaukums <i>Hapalopilus salmonicolor</i>)	Laškrāsas zeltopore		x					SPS
<i>Hericium coralloides</i> (Scop.:Fr.) Pers. (kā syn. lietots arī <i>Hericium clathroides</i>)	Zarainā dižadatene	3	x			prop	SPS	
<i>Hypocreopsis lichenoides</i> (Tode) Seaver	Ķērpjveida pirkstaine							SPS
<i>Inonotus dryophilus</i> (Pers.) Murrill	Ozolu spulgpiepe						SPS	
<i>Inonotus leporinus</i> (Fr.) Gilb. & Ryvarden	Zaķu spulgpiepe							SPS
<i>Inonotus rheades</i> (Pers.) Bondartsev & Singer	Apšu spulgpiepe						IS	
<i>Ionomidotis irregularis</i> (Schwein.) E.J. Durand	Krokainā jodausene					prop		SPS

Latīniskais nosaukums	Latviskais nosaukums	LSG	MK2004	MK2012	MK2017	IUCN	SBS	Pievienotas
<i>Ischnoderma benzoinum</i> (Wahlenb.) P. Karst.	Melnā samtpiepe							IS
<i>Junghuhnia collabens</i> (Fr.) Ryvarden	Šokolādes jungūnija						SPS	
<i>Junghuhnia nitida</i> (Pers.) Ryvarden	Spoža jungūnija						IS	
<i>Junghuhnia pseudozilingiana</i> (Parmasto) Ryvarden	Piepjū jungūnija							SPS
<i>Leptoporus mollis</i> (Pers.) Quél.	Maigā mīkstpiepe						SPS	
<i>Meripilus giganteus</i> (Pers.:Fr.) P.Karst.	Milzu čemurene	3						
<i>Multiclavula mucida</i> (Pers.) R.H. Petersen	Ģļotainā daudzvāļīte							SPS
<i>Oxyporus corticola</i> (Fr.) Ryvarden	Mizas apaļpore						IS	
<i>Perenniporia subacida</i> (Peck) Donk	Biezā slāņpiepe						SPS	
<i>Phaeolus schweinitzii</i> (Fr.) Pat.	Šveinica filcene						IS	
<i>Phellinus chrysoloma</i> (Fr.) Donk	Egļu cietpiepe				VB		IS	
<i>Phellinus ferrugineofuscus</i> (P.Karst.) Bourd.	Tumšbrūnā cietpiepe		x		VB		SPS	
<i>Phellinus nigrolimitatus</i> (Rom.) Bourd. et Galzin	Melnsvītras cietpiepe		x	x	VB		SPS	
<i>Phellinus populicola</i> Niemelä	Milzu cietpiepe						IS	
<i>Phellinus viticola</i> (Schwein.) Donk	Sārtā cietpiepe						SPS	
<i>Phlebia centrifuga</i> P.Karst.	Centrbēdzes flēbija						SPS	
<i>Phlebia serialis</i> (Fr.) Donk	Rindu flēbija							SPS
<i>Polyporus badius</i> (Pers.) Schwein.	Kastaņbrūnā kātiņpiepe				JO NG AI		SPS	
<i>Polyporus umbellatus</i> (Pers.) Fr. (syn. <i>Grifola umbellata</i>)	Čemurainā čemurene	3	x					IS
<i>Porodaedalea pini</i> (Brot.) Murrill (syn. <i>Phellinus pini</i>)	Priežu cietpiepe				VB		IS	
<i>Postia guttulata</i> (Sacc.) Jülich (syn. <i>Oligoporus guttulatus</i>)	Pilienu mīkstpiepe						SPS	
<i>Postia leucomallella</i> (Murrill) Jülich (syn. <i>Oligoporus leucomallellus</i>)	Mainīgā mīkstpiepe						SPS	
<i>Pseudomerulius aureus</i> (Fr.) Jülich	Zeltainā krokaine							IS
<i>Pycnoporellus alboluteus</i> (Ellis & Everh.) Kotl. & Pouzar	Baltdzeltenā eglpiepe					prop		SPS
<i>Pycnoporellus fulgens</i> (Fr.) Donk	Liesmainā eglpiepe				VB		IS	
<i>Resinoporia crassa</i> (P. Karst.) Audet (syn. <i>Antrodia crassa</i>)	Biezā antrodija							SPS
<i>Rhodonía placenta</i> (Fr.) Niemelä, K.H. Larss. & Schigel (syn. <i>Oligoporus placentus</i>)	Sārtā mīkstpiepe						SPS	
<i>Rigidoporus crocatus</i> (Pat.) Ryvarden	Melnējošā cietpore		x				SPS	
<i>Sidera lenis</i> (P. Karst.) Miettinen	Gludā baltene						SPS	
<i>Skeletocutis brevispora</i> Niemelä	Platsporu baltene							SPS

Latīniskais nosaukums	Latviskais nosaukums	LSG	MK2004	MK2012	MK2017	IUCN	SBS	Pievienotas
<i>Skeletocutis nivea</i> (Jungh.) Jean Keller	Sniegbaltā baltene						IS	
<i>Skeletocutis odora</i> (Sacc.) Ginns	Smirdīgā baltene						SPS	
<i>Skeletocutis stellae</i> (Pilát) Jean Keller	Zvaigžņu baltene						SPS	
<i>Xylobolus frustulatus</i> (Pers.:Fr.) Boidin	Plaisājošā rūtainē	1	x	x	OM		SPS	
PŪPĒŽI UN CITAS SĒNES								
<i>Geastrum campestre</i> Morg.	Raupjā zemeszvaigzne	0	x					
<i>Geastrum coronatum</i> Pers.	Apmalotā zemeszvaigzne	3	x					
<i>Geastrum minimum</i> Schw.	Sīkā zemeszvaigzne	2	x					
<i>Geastrum pectinatum</i> Pers.	Sekstainā zemeszvaigzne	1	x					
<i>Geastrum quadrifidum</i> Pers.	Vainagotā zemeszvaigzne	2	x					
<i>Geastrum rufescens</i> Pers.	Rūsganā zemeszvaigzne	2	x					
<i>Geastrum striatum</i> DC.	Svītrainā zemeszvaigzne	3	x					
<i>Geastrum triplex</i> Jungh.	Biezstaru zemeszvaigzne	1	x					
<i>Phallus hadriani</i> Vent.: Pers.	Hadriana zemestauki	2	x	x				
<i>Phallus impudicus</i> (Kalchbr.) Constantin & L.M. Dufour var. <i>togatus</i> (syn. <i>Dictiophora duplicata</i> (Bosc.) E.Fischer)	Divkārsā plīvurene	4						
<i>Trichaster melanocephalus</i> Czern.	Milzu skropstzvaigzne	0		x				
<i>Tulostoma fimbriatum</i> Fr.	Skropstainais kātpūpēdis		x					
<i>Tulotoma brumale</i> Pers.	Ziemas kātpūpēdis		x					
<i>Clavariadelphus pistillaris</i> (L.) Donk	Milzu dižvālene	3	x					
<i>Clavariadelphus truncatus</i> Donk	Nošķeltā dižvālene	1	x					
<i>Gomphus clavatus</i> (Pers.:Fr.) Gray	Violetais cūkausis	1	x					
<i>Otidea onotica</i> (Pers.) Fuckel	Ēzeļu ausene	3	x					
<i>Peziza ammophila</i> Durieu & Lév	Smiltāju kaussēne		x					
<i>Ramaria aurea</i> (Fr.) Quél.	Zeltainā korallene	3	x					
<i>Sarcosoma globosum</i> (Fr.) Rehm	Toverišu sarkosoma	0	x					
<i>Sparassis crispa</i> (Fr.) Fr.	Krokainā kazbārde	3	x					
<i>Tremiscus helvelloides</i> (DC.:Fr.) Donk	Rumpuču skrimslene	1	x					
<i>Xylaria polymorpha</i> (Pers.) Grev.	Daudzveidīgā ksilārija		x					

Apzīmējumi un paskaidrojumi

LSG – Latvijas Sarkanā grāmata (Spuris 1998).

Latvijā pirmais dokuments sēņu aizsardzībā ir Latvijas Sarkanā grāmata, kurā bija iekļautas 38 sēņu sugas. Sarkanajai grāmatai gan nebija likuma spēka, un reāli nekādi pasākumi sēņu aizsardzībai netika veikti.

Tabulā lietotas sekojošas apdraudēto sugu kategorijas: **0.** kategorija - izzudušās sugas; **1.** kategorija - izzūdošās sugas; **2.** kategorija - sarūkošās sugas; **3.** kategorija - retās sugas; **4.** kategorija - maz pazīstamās sugas.

MK 2004 – MK noteikumi Nr.627: “Grozījumi 2000. gada 14. novembra MK noteikumos Nr. 396 “Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu” (Rīgā, 2004. gada 27. jūlijā). Noteikumos doti aizsargājamo sugu saraksti, tai skaitā 63 sēņu sugas

<https://likumi.lv/doc.php?id=12821>

Šajos noteikumos ir ietvertas vairākus no LSG iekļautajām sugām, izņemot tās, kuras starplaikā starp Sarkanās grāmatas izveidi un šiem noteikumiem tikušas atzītas par Latvijā neesošām (nepareizi identificētām, piemēram *Meripilus giganteus*). Savukārt klāt nākušas daudzas tādas, kuras iepriekš nebija aizsargājamas, tai skaitā sugas, kuras tiek uzskatītas par dabisko un ilglaicīgo mežu indikatoriem.

MK 2012 - MK noteikumi Nr.940: “Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu” (Rīgā, 2012. gada 18. decembrī)

<https://likumi.lv/doc.php?id=253746&from=off>

Noteikumos dota kārtība, kāda dibināmi mikroliegumi un nosauktas sugas, kurām mikroliegumi jāveido. Sarakstā ir 12 sēņu sugas.

MK2017 - MK noteikumi Nr. 350 “Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu” (Rīgā, 2017. gada 20. jūnijā). Noteikumos iekļautas tiesību normas, kas izriet no ES Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvas 92/43/EEK par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību. Noteikumos ir uzskaitīti īpaši aizsargājamo biotopu veidi un doti to apraksti, tai skaitā raksturīgās sugas, arī 11 sēņu (piepju) sugas.

JO – jaukti ozolu, gobu un ošu meži gar lielām upēm

NG – nogāžu un gravu meži

OM – ozolu meži

AL – aluviāli krastmalu un palieņu meži

VB – veci vai dabiski boreālie meži

<https://likumi.lv/doc.php?id=291790>

IUCN – Pasaules dabas aizsardzības organizācijas (The International Union for Conservation of Nature) Apdraudēto sugu saraksts (IUCN 2017. *The IUCN Red List of Threatened Species*): **CR** (critically endangered) – īpaši apdraudēta suga; **EN** (endangered) – apdraudēta suga; **VU** (vulnerable) – jūtīga suga; **LR** (lower risk) – zemāks sugas apdraudējums; **NT** (near threatened) – tuvu apdraudētai; **DD** (data deficient) – datu trūkums par sugu. www.iucnredlist.org (search – FUNGI)

Darbs pie aizsargājamo sēņu sarakstu izstrādes turpinās, tiek pieņemti sugu pieteikumi un vēlāk tie izvērtēti (http://iucn.ekoo.se/iucn/species_list/#tab-species-list-thumbs).

Izvērtējamo sugu sarakstos no Latvijā atrastajām sugām ir ietvertas arī koša zeltņore *Hapalopilus croceus* (DD), ozolu bērzu piepe *Piptoporus quercinus* (VU) (par kuras iespējamo atrašanos Latvijā ziņots Dabasdati.lv 2017.g. vasarā), purva sviestbeka (*Suillus luteus*, LC), pelēkā bekupiepe (*Boletopsis grisea*), baltā cūktrifele (*Choiromyces meandriiformis*), Zollingera klavārija (*Clavaria zollingeri*), briežtrifeles (*Elaphomyces* spp.), Tilāna zemesriekstene (*Hydnотria tulasnei*), vēdekļa sārtaine (*Rhodotus palmatus*), baltbrūnā antrodija (*Antrodia albobrunnea*), pūpēžu naksnene (*Asterophora lycoperdoides*), parastā aknene (*Fistulina hepatica*), violetais cūkausis (*Gomphus clavatus*), *Ionomidotis irregularis* (ziņots par atrašanos dabasdati.lv), smilšu spīgulīte (*Psathyrella ammophila*), baltdzeltenā egļpiepe (*Pycnoporellus alboluteus*).

SBS – dabisko meža biotopu specifiskās sugas un indikatorsugas. Sākotnēji indikatorsugu sugu saraksts tika izveidots, izstrādājot metodiku atslēgas biotopu noteikšanai (Tommy Ek, Uvis Suško, Rolands Auziņš 2002. „Mežaudžu atslēgas biotopu inventarizācijas metodika”, Rīga, Valsts meža dienests, Ōstra Götland Meža

pārvalde, Zviedrija). Vēlāk tas ar grozījumiem bija ietverts Zemkopības ministrijas instrukcijā “Meža biotopu, kuriem izveidojami mikroliegumi, noteikšanas metodika”, kas tika pieņemta saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 45 (30.01.2001.) “Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi” (patreiz tie nav spēkā). Šobrīd lietotās un tabulā ietvertās sugas norādītas izdevumā “Eiropas Savienības aizsargājamie biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata. 2. papildināts izdevums” (2013) A.Auniņa red., Rīga, Latvijas Dabas fonds, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija. 3. pielikums. DMB struktūras Pazīmes un elementi, specifiskās sugas, indikatorsugas.

https://daba.gov.lv/upload/File/Publikācijas/ROKASGR_biotopi_LV.pdf

Apzīmējumi: **SPS** – specifiskās dabisko meža biotopu sugas (27 sugas); **IS** – indikatorsugas (12 sugas)

Pēdējā ailītē tabulā ir pievienotas sarakstam no jauna ieteiktās dabisko meža biotopu specifiskās un indikatorsugas. Tas darīts, pamatojoties uz to, ka pēdējos gados, padziļināti pievēršot uzmanību dabas aizsardzībai mežos, un uzlabojoties meža jomas ekspertu zināšanām sēņu jomā, ir atrastas vairākas jaunas sugas. Daudzas no tām tiek izmantotas kā dabisko, ilglaicīgo, cilvēka darbības maz skarto mežu indikatorsugām, tāpēc rokasgrāmatā ir ieteiktas un vēlāk aprakstītas 16 specifiskās dabisko meža biotopu sugas un 7 indikatorsugas.

PIEPJU KĀ KOKSNES SĒŅU EKOLOĢIJAS ĪPATNĪBAS

Turpmākajās daļās ir apskatītas tikai koksnes sēnes, galvenokārt piepes, kuras ir svarīgi pazīt biotopu ekspertiem, jo tās ir vienas no labākajām dabisko mežu indikatorsugām un starp tām ir daudz biotopu speciālistu sugu.

Piepu un citu ksilotrofo sēņu augšana un sastopamība dažādos biotopos ir atkarīga no daudziem apstākļiem. Svarīgākais no tiem ir atbilstoša **substrāta** klātbūtne – koku suga, koksnes raksturojums, tās daudzums, kā arī apkārtējais mikroklimats, meža apsaimniekošanas vēsture un citi.

Visbiežāk koksnes sēnes apdzīvo jau atmirušu **koksni** (sausokņi, kritālas, krituši zari), taču ir vairākas sugas, kas aug uz dzīviem kokiem, vai nu noārdot stumbra vidusdaļu, atmirušus zarus, vai arī ieaugot dzīvajā daļā un izraisot koku bojāeju.

Dažādām koksnes sēņu sugām ir atšķirīgas prasības pret **substrātu**. Piemēram, ir sugas, kurām par substrātu var būt tikai vienas koku sugas koksne, citām – nedaudzas radniecīgas koku sugas, tikai lapu koku vai tikai skujkoku koksne.

Nākamie nozīmīgākie piepu sugu sastāvu ietekmējošie faktori pēc atbilstošas koku sugas substrāta klātbūtnes ir temperatūra, mitrums, gaisma, koksnes izmēri, kā arī lielo kritālu un sausokņu kontinuitāte jeb ilglaicība mežā [Karström 1992, From, Delin 1995]. Šo faktoru iedarbība izskaidro atšķirības piepu sugu salikumā dažādos mežu augšanas apstākļu tipos.

Substrāta izmēram ir liela nozīme, jo tas kopā ar koksnes novietojumu reljefā un apkārtējo biotopu nosaka mikroklimatu substrāta iekšpusē, kas ir būtisks nosacījums vienas vai otras sugas attīstībai. **Mikroklimats** dažāda izmēra koksņē var ievērojami atšķirties. Liela diametra koksņē saglabājas pastāvīgāks mikroklimats, pasargājot sēnes micēliju no straujām temperatūras maiņām un arī no ātras mitruma iztvaikošanas. Tādēļ vērojama piepu sugu diferenciācija atkarībā no substrāta izmēriem. Līdz ar to sugas, kuras izvēlas neliela diametra kritālas ir sastopamas arī apsaimniekotos mežos, turpretī tās, kuras pielāgojušās lielāku kritālu noārdīšanai, ārpus neskartiem vai tādiem līdzīgiem mežiem sastopamas ļoti reti. Citos pētījumos, savukārt, ir uzsvērts, ka piepu sugu daudzveidību sekmē liels daudzums kritālu.

Kritālām sēņu un citu dzīvo organismu darbības rezultātā sadaloties, tajās pakāpeniski mainās “dzīves apstākļi”. Kritālām kļūstot aizvien vairāk sadalītākām, tajās paaugstinās mitruma līmenis, nokrītot mizai tās tiek atsegtas pastiprinātai vēja iedarbībai u.t.t. Atbilstoši mainās arī kritālu noārdošo piepu sugu sastāvs. Jāpiezīmē, ka lielas kritālas noārdīšanās ir ļoti ilgs process, kas var turpināties vairākus desmitus gadu. Pie tam katra atsevišķa suga uz tās aug tikai kādu noteiktu laiku – no dažiem gadiem līdz vairākiem desmitiem gadu. Līdz ar to pat uz vienāda izmēra vienas koku sugas kritālām līdzīgos apstākļos un līdzīgā sadalīšanās pakāpē sugu sastāvs var būt ļoti dažāds. Lielākā daļa “vēlas sukcesijas sugu” dod priekšroku veciem mežiem un ir apdraudētas moderni apsaimniekotos mežos.

Koksnes sēņu secība (**sukcesija**) ir vairāk vai mazāk noteikta atkarībā no tā, ar kuru sugu sācies noārdīšanās process, kā arī no tā, kas bijis ar iemeslu koka bojāejai. Piemēram, liesmainā egļpiepe aug uz kritālām, kuras pirms tam noārdījusi (vai turpina noārdīt) parastā apmalpiepe. Tādēļ liesmainā egļpiepe (*Pycnoporellus fulgens*) dažkārt sastopama ne tikai uz egles, bet arī uz bērza un apses koksnes ar nosacījumu, ka tajā pirms tam

augusi parastā apmalpiepe (*Fomitopsis pinicola*). Savukārt, koksnes sēņu daudzveidība ir lielāka, ja sākotnējais noārdītājs ir parastā apmalpiepe, savukārt ja tā ir sakņu trupes piepe – mazāka.

Tādā veidā dažādu sugu koki ar atšķirīgiem parametriem un attīstības vēsturi nodrošina daudzās ekoloģiskās nišas, kuras nepieciešamas ksilotrofo sēņu daudzveidības saglabāšanai.

Ir izpētīts, ka ilglaicīgi sugu sastāvu nosaka arī saimnieciskā darbība, kas veikta mežā. Pasaulē, īpaši Skandināvijas valstīs, veikti daudzi piepēm veltīti pētījumi ar mērķi noskaidrot, vai un kā mežsaimnieciskā darbība ietekmē konkrētu sugu klātbūtni mežā, kā arī par to, kādi faktori tās ietekmē. Zināšanas par reto un apdraudēto piepju sugu ekoloģiju un to saistību ar dažādām meža daudzveidības struktūrām un apsaimniekošanas vēsturi ir nepieciešamas ne tikai kā zinātnisks pamatojums sugu daudzveidības aizsardzībai, bet arī izmantošanai praktiskiem mērķiem. Pamatojoties uz pētījumiem un /vai meža biotopu līdzīgu attīstības dinamiku, daudzās valstīs izstrādāti un tiek izmantoti dabisko mežu indikatorsugu saraksti.

KOKSNES SĒNES APDRAUDOŠIE FAKTORI

Daudzas koksni apdzīvojošas sugas kļūst aizvien retāk sastopamas un ir iekļautas daudzu valstu aizsargājamo sugu sarakstos. Svarīgākie iemesli, kas ietekmē koksnes sēņu klātbūtni mežā, ir saistīti ar to substrāta – atbilstošas koksnes – esamību mežā, kā arī ar meža apsaimniekošanu, kas tieši un netieši ietekmē arī substrāta kvantitāti un daudzveidību.

Galvenie faktori, kas tās apdraud, ir liela izmēra koksnes atlieku trūkums mežā, mirušās koksnes daudzuma samazināšanās mežaudzēs, vecu un pāraugušu koku izcīršana (konkrētām sēņu sugām – konkrētas sugas koki), mežu mitruma režīma regulēšana (nosusināšana), platlapju mežu platību samazināšanās, tos aizvietojot ar bērzu vai egli. Vairākām sugām ir būtiski arī, lai saglabātos koku kontinuitāte konkrētajā vietā, t.i. netiktu veiktas kailcirtes.

Tabulā dots pārskats par svarīgākajiem faktoriem, kas apdraud reti sastopamās koksnes sēņu sugas.

2. Tabula. Faktori, kas apdraud reti sastopamās koksnes sēnes

Sēņu sugas nosaukums/ apdraudošie faktori	Mirušās koksnes izvākšana	Lielo kritalu un sausokņu izvākšana	Vecu koku izcīršana	Vecu lazdu izcīršana	Platlapju aizvietošana ar bērzu vai egli	Apšu aizvietošana ar bērzu vai egli	Nosusināšana	Kultūru ierīkošana	Koku kontinuitātes pārtraukšana
<i>Antrodia pulvinascens</i> Spilvenveida antrodijs	+	+	+			+	+		
<i>Artomyces pyxidatus</i> Lapu koku svečtursēne	+	+				+	+	+	
<i>Asterodon ferruginosus</i> Sarainā rūssassēne	+	+	+					+	
<i>Climacocystis borealis</i> Ziemeļu klimakociste	+	+					+	+	+
<i>Dentipellis fragilis</i> Trauslā adatene	+	+		+				+	
<i>Dichomitus campestris</i> Parastā lazdupiepe	+	+		+	+			+	
<i>Fistulina hepatica</i> Parastā aknene	+	+	+		+			+	+
<i>Fomitopsis rosea</i> Rožainā piepe	+	+					+	+	+

Sēņu sugas nosaukums/ apdraudošie faktori	Mirušās koksnes izvākšana	Lielo kritalu un sausokņu izvākšana	Vecu koku izciršana	Vecu lazdu izciršana	Platlapju aizvietošana ar bērzu vai egli	Apšu aizvietošana ar bērzu vai egli	Nosusināšana	Kultūru ierīkošana	Koku kontinuitātes pārtraukšana
<i>Fuscoporia ferruginosa</i> (syn. <i>Phellinus ferruginosus</i>) Brūnā cietpiepe	+				+			+	
<i>Ganoderma lucidum</i> Lakas plakanpiepe	+	+	+		+			+	
<i>Gloeoporus pannocinctus</i> (syn. <i>Ceriporiopsis pannocincta</i>) Zaļganā smalkpiepīte	+	+				+	+	+	
<i>Gloeoporus taxicola</i> Purpura plānpiepe	+						+		
<i>Gloiodon strigosus</i> Sarainā gļotzobe	+	+			+		+		
<i>Grifola frondosa</i> Daivainā čemurene	+	+	+		+			+	
<i>Hapalopilus croceus</i> (syn. <i>Aurantiporus croceus</i>) Košā zelt pore	+	+	+		+			+	+
<i>Hapalopilus aurantiacus</i> (lietots arī <i>Hapalopilus salmonicolor</i>) Lašķrāsas zelt pore	+	+						+	
<i>Hericium coralloides</i> Zarainā dižadatene	+				+	+			
<i>Inonotus dryophilus</i> Ozolu spulgpiepe			+		+			+	+
<i>Inonotus rheades</i> Apšu spulgpiepe	+	+				+		+	
<i>Junghuhnia collabens</i> Šokolādes jungūnija	+	+					+	+	+
<i>Junghuhnia nitida</i> Spožā jungūnija	+			+	+			+	
<i>Leptoporus mollis</i> Maigā mīkstpiepe	+	+					+	+	+
<i>Oxyporus corticola</i> Mizas apaļpore	+				+	+	+		
<i>Perenniporia subacida</i> Biezā slāņpiepe	+	+					+	+	
<i>Phaeolus schweinitzii</i> Šveinica filcene	+	+	+					+	
<i>Phellinus chrysoloma</i> Egļu cietpiepe	+		+					+	
<i>Phellinus ferrugineofuscus</i> Tumšbrūnā cietpiepe	+	+					+	+	+

Sēņu sugas nosaukums/ apdraudošie faktori	Mirušās koksnes izvākšana	Lielo kritalu un sausokņu izvākšana	Vecu koku izciršana	Vecu lazdu izciršana	Platlapju aizvietošana ar bērzu vai egli	Apšu aizvietošana ar bērzu vai egli	Nosusināšana	Kultūru ierīkošana	Koku kontinuitātes pārtraukšana
<i>Phellinus nigrolimitatus</i> Melnsvītras cietpiepe	+	+	+				+	+	+
<i>Phellinus populicola</i> Milzu cietpiepe			+			+			
<i>Phellinus viticola</i> Sārtā cietpiepe	+	+					+		+
<i>Phlebia centrifuga</i> Centrbēdzes flēbija	+	+					+	+	+
<i>Polyporus badius</i> Kastaņbrūnā kātiņpiepe	+	+			+			+	
<i>Polyporus umbellatus</i> Čemurainā čemurene					+			+	
<i>Porodaedalea pini</i> (syn. <i>Phellinus pini</i>) Priežu cietpiepe			+						
<i>Postia guttulata</i> (syn. <i>Oligoporus guttulatus</i>) Pilienu mīkstpiepe	+	+					+	+	+
<i>Postia leucomallella</i> (syn. <i>Oligoporus leucomallellus</i>) Mainīgā mīkstpiepe	+	+					+	+	
<i>Pseudomerulius aureus</i> Zeltainā merūlija	+	+					+	+	
<i>Pycnoporellus alboluteus</i> Baltdzeltenā egļpiepe	+	+	+				+	+	+
<i>Pycnoporellus fulgens</i> Liesmainā egļpiepe	+	+					+	+	
<i>Rhodonia placenta</i> (syn. <i>Oligoporus placentus</i>) Sārtā mīkstpiepe	+	+						+	+
<i>Rigidoporus crocatus</i> Melnējošā cietpore	+	+						+	
<i>Sidera lenis</i> Gludā baltene	+	+						+	
<i>Skeletocutis nivea</i> Sniegbaltā baltene	+	+			+			+	
<i>Skeletocutis odora</i> Smirdīgā baltene	+	+					+	+	+
<i>Skeletocutis stellae</i> Zvaigžņu baltene	+	+					+	+	
<i>Xylobolus frustulatus</i> Plaisājošā rūtainē	+	+						+	

AIZSARGĀJAMĀS KOKSNES SĒNES UN EIROPAS NOZĪMES AIZSARGĀJAMIE BIOTOPI

Aizsargājamās koksnes sēnes sastopamas dažāda veida mežos, kā arī piejūras kāpu un parkveida ganību biotopos. To nosaka atbilstoša substrāta, meža daudzveidības struktūru klātbūtne tajos, kā arī apsaimniekošanas vēsture.

Mežainas piejūras kāpas ir biotops, kur retu piepju sugu augšanai nepieciešamas vecas priedes, kā arī kritālas (Foto: D. Meiere)

2180 – MEŽAINAS PIEJŪRAS KĀPAS

Šajā biotopā kritālu parasti nav daudz. Uz augošām priedēm īpaši raksturīga suga – priežu cietpiepe. Ir iespējamās arī Šveinica filcene pie lielu priežu pamatnēm, mitrākās vietās – purpura plānpiepe (atmiruši zari, nelieli stumbri), iedzeltenā diplomitopore.

9010* – VECI VAI DABISKI BOREĀLI MEŽI

Parasti ar piepju sugām bagāti meži, lielāka daudzveidība mitrākos mežos. Tajos var būt atrodamas daudzas aizsargājamas koksnes sēņu sugas. Sastopamas sugas, kas apdzīvo skujkoku koksni (piemēram, sarainā rūssasēne, Lindblada un plaisājošā diplomitopore, ziemeļu klimakociste, rožainā piepe, laškrāsas zelt pore, zaķu spulgpiepe, melnā samtpiepe, šokolādes jungūnija, maigā mīkstpiepe, egļu, priežu, tumšbrūnā,

melnsvītras cietpiepes, centrībēdzes un rindu flēbijas, egļpiepes, biezā antrodija), bērzu, apšu koksni (piemēram, spilvenveida antrodija, lapu koku svečtursēne, milzu cietpiepe, mizas apaļpore, piepju jungūnija un citas).

Platlapju mežs Ķemeru nacionālajā parkā (Foto: D. Meiere)

Boreālais mežs Ķemeru nacionālajā parkā (Foto: D. Meiere)

9020* – VECI JAUKTI PLATLAPJU MEŽI

Koku stāvā dominē lapu koki (ozols, goba, vīksna, citi lapu koki, var būt apse). Daudz koksnes sēņu. Pārsvārā sastopamas sugas, kas aug uz lapu koku koksnes: spilvenveida antrodija, lapu koku svečtursēne, parastā lazdu piepe, parastā aknene, lakas plakanpiepe, zalganā smalkpiepīte, sarainā gļotzobe, zarainā dižadatene, apšu spulgpiepe, spožā jungūnija, mizas apaļpore, milzu cietpiepe, kastaņbrūnā katiņpiepe, melnējošā cietpore un citas.

9060 – SKUJKOKU MEŽI UZ OSVEIDA RELJEFA FORMĀM

Šajos mežos sastopamās piepju sugas ir tās pašas, kas raksturīgas priežu mežiem, piemēram, priežu cietpiepe, Šveinica filcene, iedzeltenā diplomitopore.

9080* – STAIGNĀJU MEŽI

Pārmitri lapu koku meži ar melnalksni un citiem kokiem. Koksnes sēņu nav ļoti daudz. Var augt lapu koku svečtursēne, krokainā jodausene, glotainā daudzvālīte; uz lielāka diametra atmirušas koksnes – biezā slāņpiepe un melnējošā cietpiepe. Ja biotopā ir atrodamas skujkoku kritālas, tad tās var apdzīvot arī citas mitrumu mīlošas reti sastopamas sēnes, piemēram, šokolādes jungūnija, melnsvītras cietpiepe, Lindblada diplomitopore un citas.

9160 – OZOLU MEŽI (OZOLU, LIEPU, UN SKĀBARŽU MEŽI)

Lapu koku koksnei raksturīgas sēnes, īpaši ozoliem. Šeit var atrast tādas sugas kā ozolu spulgpiepi, lapu koku svečtursēni, trauslo adateni, parasto lazdupiepi, parasto akneni, lakas plakanpiepi, kastaņbrūno kātiņpiepi, čemuraino čemureni, spožo jungūniju, sniegbalto balteni un citas.

9180* – NOGĀŽU UN GRAVU MEŽI

Jaukti meži ar liepu, kļavu, gobu, vīksnu, osi. Sastopamas pārsvarā lapu koku koksnei raksturīgas sugas – lapu koku svečtursēne, kastaņbrūnā kātiņpiepe, spožā jungūnija, sniegbaltā baltene, zarainā dižadatene un citas.

Liepu mežs Moricsalā (Foto: D. Meiere)

*Nogāžu un gravu mežs Daugavas ielejā
(Foto: D. Meiere)*

91D0* – PURVAINI MEŽI

Skujkoku meži periodiski pārmitrās minerālaugsnēs līdz slapjās, barības vielām nabadzīgās kūdras augsnēs. Raksturīgas skujkoku koksni apdzīvojošas sēnes, īpaši tādas, kurām ir augstas prasības pret pastāvīgu substrāta mikroklimatu – rozā apmalpiepe, tumšbrūnā un melnsvītras cietpiepe, maigā mīkstpore, sātā mīkstpiepe un citas. Šajā biotopā ir iespējams atrast ļoti daudz reti sastopamo sēņu – biotopu speciālistu sugu.

91E0* – ALUVIĀLIE MEŽI

Ošu un melnalkšņu meži upju palienēs. Ar šīm koku sugām nav saistīts daudz koksnes sēņu – indikatorsugu. Taču šeit aug vairākas sugas, kurām ir augstas prasības pret pastāvīgu substrāta mitrumu – piemēram, krokainā jodausene, glotainā daudzvālīte, ķērpjveida hipokreopsis un citas.

91F0 – JAUKTI OZOLU, GOBU, OŠU MEŽI GAR LIELĀM UPĒM

Var būt uz ozolu koksnes augošas sugas, kā arī uz lapu koku kritālām augošas sugas, piemēram košā zeltipore, parastā aknene, plaisājošā rūtainē, kastaņbrūnā kātiņpiepe, sniegbaltā baltene un citas.

6530* – PARKVEIDA PĻAVAS UN GANĪBAS

Raksturīgi atsevišķi augoši (lieli) koki, visbiežāk ozoli. Ozoliem raksturīgas sugas – driādu spulgpiepe, ozolu spulgpiepe, košā zeltipore, parastā aknene, daivainā čemurene, plaisājošā rūtainē.

Parkveida pļavas pie Gaujas, šeit aug košā zeltipore un citas ar ozoliem saistītas sugas (Foto: D. Meiere)

3. Tabula. Koksnes sēņu sastopamība Eiropas nozīmes aizsargājamajos biotopos

Ar tumšāku krāsu iezīmēti raksturīgi biotopi, ar gaišāku – iespējami biotopi

NPK	Nosaukums	2180	9010*	9020*	9060	9080*	9160	9180*	91D0*	91E0*	91F0	6530*
1.	<i>Anomoporia bombycina</i> Kokvilnas anomoporijs											
2.	<i>Antrodia pulvinascens</i> Spilvenveida antrodija											
3.	<i>Artomyces pyxidatus</i> Lapu koku svečtursēne											
4.	<i>Asterodon ferruginosus</i> Sarainā rūssassēne											
5.	<i>Aurantiporus fissilis</i> Izstieptā sierpiepe											
6.	<i>Cinereomyces lindbladii</i> Lindblada diplomitopore											
7.	<i>Climacocystis borealis</i> Ziemeļu klimakociste											
8.	<i>Crustoderma dryinum</i> Sausā krustoderma											
9.	<i>Dentipellis fragilis</i> Trauslā adatene											
10.	<i>Dichomitus campestris</i> Parastā lazdupiepe											
11.	<i>Diplomitoporus crustulinus</i> Plaisājošā diplomitopore											
12.	<i>Diplomitoporus flavescens</i> Iedzeltenā diplomitopore											
13.	<i>Fistulina hepatica</i> Parastā aknene											
14.	<i>Flaviporus citrinellus</i> Citrondzeltenā antrodīte											
15.	<i>Fomitopsis rosea</i> Rožainā piepe											
16.	<i>Fuscoporia ferruginosa</i> (syn. <i>Phellinus ferruginosus</i>) Brūnā cietpiepe											
17.	<i>Ganoderma lucidum</i> Lakas plakanpiepe											
18.	<i>Gloeoporus pannocinctus</i> (syn. <i>Ceriporiopsis pannocincta</i>) Zaļganā smalkpiepīte											
19.	<i>Gloeoporus taxicola</i> Purpura plānpiepe											
20.	<i>Gloiodon strigosus</i> Sarainā gļotzobe											
21.	<i>Grifola frondosa</i> Daivainā čemurene											

NPK	Nosaukums	2180	9010*	9020*	9060	9080*	9160	9180*	91D0*	91E0*	91F0	6530*
22.	<i>Hapalopilus croceus</i> (syn. <i>Aurantiporus croceus</i>) Košā zeltspore											
23.	<i>Hapalopilus aurantiacus</i> Lašķrāsas zeltspore											
24.	<i>Hericium coralloides</i> Zarainā dižadatene											
25.	<i>Hypocreopsis lichenoides</i> Ķērpjveida pirkstaine											
26.	<i>Inonotus dryophilus</i> Ozolu spulgpiepe											
27.	<i>Inonotus leporinus</i> Zaķu spulgpiepe											
28.	<i>Inonotus rheades</i> Apšu spulgpiepe											
29.	<i>Ionomidotis irregularis</i> Krokainā jodausene											
30.	<i>Ischnoderma benzoinum</i> Melnā samtpiepe											
31.	<i>Junghuhnia collabens</i> Šokolādes jungūnija											
32.	<i>Junghuhnia nitida</i> Spožā jungūnija											
33.	<i>Junghuhnia pseudozilingiana</i> Piepju jungūnija											
34.	<i>Leptoporus mollis</i> Maigā mīkstpiepe											
35.	<i>Multiclavula mucida</i> Gļotainā daudzvālīte											
36.	<i>Oxyporus corticola</i> Mizas apaļspore											
37.	<i>Perenniporia subacida</i> Biezā slāņspiepe											
38.	<i>Phaeolus schweinitzii</i> Šveinica filcene											
39.	<i>Phellinus chrysoloma</i> Egļu cietpiepe											
40.	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i> Tumšbrūnā cietpiepe											
41.	<i>Phellinus nigrolimitatus</i> Melnsvītras cietpiepe											
42.	<i>Phellinus populicola</i> Milzu cietpiepe											
43.	<i>Phellinus viticola</i> Sārtā cietpiepe											

NPK	Nosaukums	2180	9010*	9020*	9060	9080*	9160	9180*	91D0*	91E0*	91F0	6530*
44.	<i>Phlebia centrifuga</i> Centrbēdzes flēbija											
45.	<i>Phlebia serialis</i> Rindu flēbija											
46.	<i>Polyporus badius</i> Kastaņbrūnā kātiņpiepe											
47.	<i>Polyporus umbellatus</i> Čemurainā čemurene											
48.	<i>Porodaedalea pini</i> (syn. <i>Phellinus pini</i>) Priežu cietpiepe											
49.	<i>Postia guttulata</i> (syn. <i>Oligoporus guttulatus</i>) Pilienu mīkstpiepe											
50.	<i>Postia leucomallella</i> (syn. <i>Oligoporus leucomallellus</i>) Mainīgā mīkstpiepe											
51.	<i>Pseudomerulius aureus</i> Zeltainā krokaine											
52.	<i>Pycnoporellus alboluteus</i> Balt dzeltenā egļpiepe											
53.	<i>Pycnoporellus fulgens</i> Liesmainā egļpiepe											
54.	<i>Resinoporia crassa</i> (syn. <i>Antrodia crassa</i>) Biezā antrodija											
55.	<i>Rhodonía placenta</i> (syn. <i>Oligoporus placentus</i>) Sārtā mīkstpiepe											
56.	<i>Rigidoporus crocatus</i> Melnējošā cietpore											
57.	<i>Sidera lenis</i> Gludā baltene											
58.	<i>Skeletocutis brevispora</i> Platsporu baltene											
59.	<i>Skeletocutis nivea</i> Sniegbaltā baltene											
60.	<i>Skeletocutis odora</i> Smirdīgā baltene											
61.	<i>Skeletocutis stellae</i> Zvaigžņu baltene											
62.	<i>Xylobolus frustulatus</i> Plaisājošā rūtainē											

KOKSNES SĒNES – DABISKO MEŽU BIOTOPU INDIKATORSUGAS UN SPECIFISKĀS SUGAS

Padziļinoties zināšanām par koksnes sēņu izplatību un vairāku jaunu sugu konstatēšanu meža biotopu kartēšanas un izpētes gaitā, turpmākajā dabisko meža biotopu specifisko un indikatorsugu sarakstā ir iekļautas gan senāk izmantotās sugas, gan pievienotas jaunas.

SPECIFISKĀS DABISKO MEŽA BIOTOPU SUGAS

Iepriekš lietotās	Pievienotas no jauna
<i>Asterodon ferruginosus</i> Sarainā rūssassēne	<i>Anomoporia bombycina</i> Kokvilnas anomoporijs
<i>Climacocystis borealis</i> Ziemeļu klimakociste	<i>Antrodia pulvinascens</i> Spilvenveida antrodija
<i>Dentipellis fragilis</i> Trauslā adatene	<i>Crustoderma dryinum</i> Sausā krustoderma
<i>Dichomitus campestris</i> Parastā lazdupiepe	<i>Diplomitoporus crustulinus</i> Plaisājošā diplomitopore
<i>Fistulina hepatica</i> Parastā aknene	<i>Flaviporus citrinellus</i> (syn. <i>Antrodiella citrinella</i>) Citrondzeltenā antrodite
<i>Fomitopsis rosea</i> Rožainā piepe	<i>Gloiodon strigosus</i> Sarainā gļotzobe
<i>Fuscoporia ferruginosa</i> (syn. <i>Phellinus ferruginosus</i>) Brūnā cietpiepe	<i>Hapalopilus aurantiacus</i> Lašķrāsas zeltopore
<i>Gloeoporus pannocinctus</i> (syn. <i>Ceriporiopsis pannocincta</i>) Zaļganā smalkpiepīte	<i>Hypocreopsis lichenoides</i> Ķērpjveida hipokreopsis
<i>Hapalopilus croceus</i> (syn. <i>Aurantiporus croceus</i>) Košā zeltopore	<i>Inonotus leporinus</i> Zaķu spulgpiepe
<i>Hericium coralloides</i> Zarainā dižadatene	<i>Ionomidotis irregularis</i> Krokainā jodausene
<i>Inonotus dryophilus</i> Ozolu spulgpiepe	<i>Junghuhnia pseudozilingiana</i> Piepju jungūnija
<i>Junghuhnia collabens</i> Šokolādes jungūnija	<i>Multiclavula mucida</i> Pelējuma daudzvāļīte
<i>Leptoporus mollis</i> Maigā mīkstpiepe	<i>Phlebia serialis</i> Rindu flēbija
<i>Perenniporia subacida</i> Biezā slāņpiepe	<i>Pycnoporellus alboluteus</i> Balt dzeltenā eglpiepe
<i>Phellinus ferrugineofuscus</i> Tumšbrūnā cietpiepe	<i>Resinoporia crassa</i> (syn. <i>Antrodia crassa</i>) Biezā antrodija
<i>Phellinus nigrolimitatus</i> Melnsvītras cietpiepe	<i>Skeletocutis brevispora</i> Platsporu baltene
<i>Phellinus viticola</i> Sārtā cietpiepe	

Iepriekš lietotās	Pievienotas no jauna
<i>Phlebia centrifuga</i> Centrbēdzes flēbija	
<i>Polyporus badius</i> Kastaņbrūnā kātņpiepe	
<i>Postia guttulata</i> (syn. <i>Oligoporus guttulatus</i>) Pilienu mīkstpiepe	
<i>Postia leucomallella</i> (syn. <i>Oligoporus leucomallellus</i>) Mainīgā mīkstpiepe	
<i>Rhodonía placenta</i> (syn. <i>Oligoporus placentus</i>) Sārtā mīkstpiepe	
<i>Rigidoporus crocatus</i> Melnējošā cietpore	
<i>Sidera lenis</i> (syn. <i>Skeletocutis lenis</i>) Gludā baltene	
<i>Skeletocutis odora</i> Smirdīgā baltene	
<i>Skeletocutis stellae</i> Zvaigžņu baltene	
<i>Xylobolus frustulatus</i> Plaisājošā rūtainē	

DABISKO MEŽA BIOTOPU INDIKATROSUGAS

Iepriekš lietotās	Pievienotas no jauna
<i>Artomyces pyxidatus</i> Lapu koku svečtursēne	<i>Aurantiporus fissilis</i> Izstieptā sierpiepe
<i>Gloeoporus taxicola</i> Purpura plānpiepe	<i>Cinereomyces lindbladii</i> Lidnblada diplomitopore
<i>Grifola frondosa</i> Daivainā čemurene	<i>Diplomitoporus flavescens</i> Iedzeltenā diplomitopore
<i>Inonotus rheades</i> Apšu spulgpiepe	<i>Ganoderma lucidum</i> Lakas plakanpiepe
<i>Junghuhnia nitida</i> Spožā jungūnija	<i>Ischnoderma benzoinum</i> Melnā samtpiepe
<i>Oxyporus corticola</i> Mizas apaļpore	<i>Polyporus umbellatus</i> Čemurainā čemurene
<i>Phaeolus schweinitzii</i> Šveinica filcene	<i>Pseudomerulius aureus</i> Zeltainā krokaine
<i>Phellinus chrysoloma</i> Egļu cietpiepe	
<i>Phellinus populicola</i> Milzu cietpiepe	
<i>Porodaedalea pini</i> (syn. <i>Phellinus pini</i>) Priežu cietpiepe	
<i>Pycnoporellus fulgens</i> Liesmainā eglpiepe	
<i>Skeletocutis nivea</i> Sniegbaltā baltene	

SUGU APRAKSTI

Foto: D. Meiere

SUGAS APRAKSTS

Šai sēnei raksturīgi ļoti plāni, plēkšņaini vai plēvaini auglķermeņi, mīksti un īslaicīgi pastāvoši. Tiem raksturīgas palielas stūrainas poras (1-2 uz 1 mm), malās tās var būt līdz pat 1,5 mm platas. Mala pūkaina, izteikti bārkstaina vai vatei līdzīga. Jauniem auglķermeņiem virsma ūdeņaina, balta vai nedaudz pelēcīga, ar laiku iegūst zilganu, lavandas vai pelēcīgu nokrāsu, reizēm ar violetbrūnu nokrāsu.

SUBSTRĀTS

Aug uz skujkoku kritālām, visbiežāk uz egles. Parasti tās ir diezgan stipri sadalījušās, un auglķermeņi biežāk ir to apakšdaļā.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Lielas poras, bārkstaina mala, nedaudz pelēcīgas vai lavandas krāsas poras, ļoti mīksts auglķermenis.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Ļoti reti.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Skujkoku meži, pārsvarā mitri vai pārmitri.

Foto: I. Leimanis

SUGAS APRAKSTS

Augļķermeņi klājeniski, vai mezglaini, daudzgadīgi, var būt plati izpletušies pa substrātu. Pieauguši ir līdz 1 cm biezi, pieaugušiem augļķermeņiem spilvena forma – ar biezu vidu un plānākām malām. Malas stāvas, tumšākas nekā poru virsma. Uz slīpām virsmām gar malu veido vairāku līmeņu slānīšus. Poru virsma gaišas krēmkrāsas, kad jauna, vēlāk izzūstot salmu dzeltena vai gaišas koksnes krāsā. Poras ieapaļas, parasti 4-5 poras uz 1 mm, uz slīpiem substrātiem malējās poras lielākas un neregulārākas. Stobriņu slāņa griezumā gadskārtu slāņi vāji izteikti. Vecākie stobriņu slāņi bieži drupani.

SUBSTRĀTS

Aug uz lielu apšu kritālām, parasti bez mizas.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Lieli daudzgadīgi klājeniski augļķermeņi uz apsēm, ar biežāku vidu un tumšāk iekrāsotām malām. Uz malām nereti var saskatīt svītriņas – gadskārtu slānīšus.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Sastopama reti, izplatība jāturpina apzināt.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Jaukti meži ar lielām apsēm, apšu kritālām.

Foto: D. Meiere

Foto: D. Meiere

SUGAS APRAKSTS

Gaiši, balti vai krēmkrāsas augļķermeņi, līdz 10-12 cm augsti, aug uz koksnes. Augļķermeņi krūmveida, ar augšupvērstiem zariņiem. Raksturīga pazīme ir zaru galiņos esoši paplašinājumi ar izaugumiem gar malām ("svečturīši").

SUBSTRĀTS

Aug uz lapu koku kritālām, parasti bez mizas.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Viegli atpazīstama suga pēc raksturīgiem uz lapu koku koksnes augošiem augļķermeņiem ar paplašinājumiem zariņu galos.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Samērā bieži izplatīta suga, ne vienmēr atrodama mežos ar ļoti augstu dabas aizsardzības vērtību.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Jaukti un lapu koku meži ar apšu un citu lapu koku kritālām

AIZSARDZĪBAS STATUSS

Nav aizsargājama, ir dabisku mežu indikatorsuga

Jāpievērš uzmanība paplašinājumiem zariņu galos (Foto: D. Meiere)

Foto: D. Meiere

SUGAS APRAKSTS

Auglķermeņi klājeniski, viegli noņemami, pamatslānis mīksts, nedaudz līdzīgs vatei. Virsma klāta ar “adatiņām”, okerkrāsas, kanēļkrāsas vai rūsas krāsas. Mala šķiedraina (fimbrilose), gaiša sākumā, vēlāk adatiņu krāsā. Ļoti izteiksmīgas mikroskopiskās pazīmes.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Brūnganas mīksts adatiņas uz pamatnes ar pūkainu malu.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Ļoti reti, atrasta tikai dažas reizes.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Ilglaicīgi skujkoku meži ar egļu kritālām.

Sarainā rūsassēne adatiņas tuvplānā (Foto: D. Meiere)

Foto: D. Meiere

IZSTIEPTĀ SIERPIEPE *AURANTIPORUS FISSILIS* (BERK. & M.A. CURTIS) H. JAHN EX RYVARDEN (SYN. *TYROMYCES FISSILIS*)

Foto: D. Meiere

SUGAS APRAKSTS

Viengadīgi mīksti auglķermeņi ar platu piestirpinājuma vietu pie substrāta. Var būt augt pa vienam vai nedaudziem kopā no kopīgas pamatnes; šķērsgriezumā gandrīz trīsstūrains. Var būt līdz 10-20 cm plati. Konsistnece sulīga vai nedaudz vaskaina svaigiem auglķermeņiem, sažūstot ievērojami saraujas, kļūst blīvi un cieti. Augšpuse cepurītēm nedaudz pūkaina, nelidzena, var būt ar cietiem matiņu pušķiņiem. Krāsa sākumā balta, tad nedaudz krēmīga, nereti ar sārtu nokrāsu. Poru virsmas krāsa līdzīga – balta, bet bieži ar sārtu toni. Poras apaļas vai stūrainas, 2-3 uz 1 mm. Šķērsgriezumā cepurītes audi gaiši, izkalstot krēmkrāsas, ar joslām. Stobriņu slānis griezumā tumšāks par cepurītes audiem, īpaši izkaltētiem auglķermeņiem.

SUBSTRĀTS

Apšu un citu lapu koku stumbri, padziļinājumos vai stumbra plaisās.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Lieli sulīgi auglķermeņi, griezumā stobriņu slānis tumšāks par cepurītes audiem, sarkana nokrāsa. Uz lapu kokiem atrodama samērā viegli pazīstama suga.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Vidēji bieži.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Jaukti vai lapu koku meži ar apsēm. Atrasta arī pilsētu parkos. Ne vienmēr sastopama mežos ar ļoti augstu bioloģisko vērtību, pieskaitāma pie indikatorsugām.

Foto: D. Meiere

SUGAS APRAKSTS

Augļķermeni viengadīgi, klājeniski, forma var būt dažāda, izmērs – no dažiem līdz vairākiem desmitiem centimetru, stingri pieauguši pie substrāta, bet nedaudz atdalāmi no tā malās. Jauni augļķermeni var veidoties uz veciem, daļēji tos pārklājot. Izteikta, 0,5-2 mm plata balta neauglīga (bez porām) mala, veciem augļķermeņiem tā gandrīz izzudusi. Augļķermeņa virsma sākumā balta, vēlāk nedaudz krēmkrāsas līdz pelnu pelēkai. Poras ieapaļas, nedaudz stūrainas, 3-4 poras uz 1 mm.

SUBSTRĀTS

Skujkoku kritālas, retak – lapu koku kritālas.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Visvieglāk to pazīt pieaugušiem augļķermeņiem pēc raksturīgas silti pelēcīgas krāsas.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Sastopama reti.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Skujkoku un jaukti meži.

Redzama raksturīga pelēcīga krāsa, gaiša mala (Foto: D. Meiere)

Foto: D. Meiere

SUGAS APRAKSTS

Auglķermenī viengadīgi, bieži izaug lielā skaitā uz celma vai stumbra. Cepurīte vēdekļveida vai ieapaļa, piestiprinājuma vieta diezgan plata. Auglķermenis var būt līdz 15 cm garš, 8 cm plats un 4 cm biezs pie pamatnes. Auglķermenī nereti vairākos stāvos, vairāki blakus. Konsistence – mīksta un ūdeņaina svaigiem auglķermeņiem, viegla un trausla izkaltošai piepei. Garša maiga. Virspuse plakana līdz nedaudz izliekta, samtaina līdz nedaudz saraina svaigā veidā. Cepurītes krāsa balta līdz gaiši salmu dzeltenai, izkalstot krasa tumšāka. Poras ar plānām sieniņām, stūrainas, vietām ar iešķeltas, 1-2 poras uz 1 mm. Mīkstums divslāņains, līdz 2 cm, stobriņu slānis līdz 5 mm biezs.

SUBSTRĀTS

Parasti aug uz skujkokiem, visbiežāk egles. Atmirusi egles koksne, krituši stumbri vai celmi.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Viengadīgi, balti ar dzeltenu nokrāsu vai dzeltenu malu, palieli auglķermenī. Parasti aug vairāki netālu viens no otra.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Vispārējā izplatība – ziemeļu puslode, sakrīt ar egles izplatības areālu. Ziemeļu meži un kalnu meži līdz pat Spānijas ziemeļiem.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Skujkoku meži ar kritālām, mirušu skujkoku koksni. Atrodama vērtīgos dabisko mežu biotopos, bet var saglabāties arī nesen degradētos biotopos vai pat īslaicīgi – izcirtumu malās.

Foto: D. Meiere

Ziemeļu klimakociste jauns auglķermenis – izteikti sariņi
(Foto: D. Meiere)

SAUSĀ KRUSTODERMA *CRUSTODERMA DRYINUM* (BERK. & M.A. CURTIS) PARMASTO

SUGAS APRAKSTS

Auglķermeņi viengadīgi, klājeniski, plaši izpletušies pa substrātu, atkārtojot tā negludumus. Izskatās kā plāna 0,1-0,5 mm bieza vaskaina plēvīte. Krāsa – sākumā krēmīga ar zaļdzeltenu nokrāsu, vēlāk krēmīga olīvkrāsa vai dzeltenbrūna. Virsma gluda vai ar sīkiem izcilnišiem, bumbulīšiem, reizēm nedaudz krokaina.

SUBSTRĀTS

Skujkoku, pārsvarā egļu, kritalas.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Raksturīga virsma un krāsa – sīkie ieapaļie izcilniši uz dzeltenīga fona.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Sastopama ļoti reti.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Veci egļu meži.

Foto: I. Leimanis

Foto: D. Meiere

SUGAS APRAKSTS

Auglķermenis klājenisks, viengadīgs. Pamatne plāna, gaiša, klāta ar gaišām bāli dzeltenīgām traušlām “adatiņām”, kuras ir 3-4 mm garas. Novēcojot paliek nedaudz tumšāka. Mala gaiša, labi izteikta, mīksta, nedaudz biezāka par pamatni zem adatiņām, viegli atdalāma no substrāta.

SUBSTRĀTS

Lapu koku kritālas. Aug vairākus gadus uz vienas un tās pašas kritālas.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Raksturīgas pagaras gaišas traušlas smailas adatiņas. Uz koksnes aug

vairākas citas sugas ar adatiņām, noteikšanai svarīga ir krāsa (balta vai krēmkrāsa, nav dzeltena), adatiņu garums un konsistence (traušlas, nav želejainas).

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Atrasta vairākkārt, iespējams nepamanīta vai neatpazīta.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Meži ar lapu koku kritālām (piemēram, apse)

Foto: D. Meiere

Foto: D. Meiere

SUGAS APRAKSTS

Auglķermeņi viengadīgi vai daudzgadīgi, klājeniski, spilvenveida, ar izteikti paresninātu vidus daļu. Auglķermeņa forma parasti ovāla, tie ir līdz 1,5-2 cm bieži centrā, līdz 10 cm gari. Virs stobriņiem ir neauglīgā daļa, kas ir netīri dzeltenbrūna, nereti iekrāsojas melna. Poru virsma okerkrāsas līdz krēmkrāsas, poras stūrainas, lielas, 1-2 poras uz 1 mm. Nereti aug uz slīpa substrāta, un tad poras ir neregulāras, izstieptas, ar plānām starpsienām. Pamatnes audi 1-3 mm, stobriņu slānis līdz 15 mm biezs.

SUBSTRĀTS

Visbiežāk aug uz sausiem atmirušiem lazdu zariem, visbiežāk vēl stāvošiem, bet var atrast arī uz nokritušiem.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Uz slīpiem lazdu stumbriem/zariem, spilvenveida auglķermeņi ar raksturīgu nomelnējumu uz malām.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Sastopama samēra regulāri, bieži nepamanīta.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Meži ar lieliem veciem lazdu puduriem.

Foto: D. Meiere

Raksturīgs augšanas substrāts, auglķermeņa forma un tumša (melnā) mala. Foto: D. Meiere

PLAISĀJOŠĀ DIPLOMITOPORE *DIPLOMITOPORUS CRUSTULINUS* (BRES.) DOMAŅSKI

SUGAS APRAKSTS

Auglķkermēņi viengadīgi, klājeniski, forma dažāda; var būt 5-20 cm plati un 3-5 mm biezi, stingri un blīvi. Auglķkermēņu mala balta vai dzeltenpelēka, sākumā visai plata, nedaudz šķiedraina vai pūkaina, vēlāk gandrīz pazūd. Poru virsma vaskaina, puscaurspīdīga, krēmkrāsas vai dzeltenīga, reizēm ar sarkanīgu toni. Stobriņu slānis izskatās piesūcies ar sveķainu vielu. Konsistence diezgan stingra, auglķkermēņi parasti dziļi saplaisājuši 1-4 cm platos segmentos un var sadalīties pa daļām. Poras nevienādas, plānām sienām, stūrainas, 2-4 uz 1 mm.

SUBSTRĀTS

Skujkoku kritālas, parasti egles.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Stingri salmu dzeltenī auglķkermēņi, var būt plaisaini.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Ļoti reti.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Veci vērtīgi dabiskie meža biotopi.

Foto: I. Leimanis

ĪEDZELTENĀ DIPLOMITOPORE *DIPLOMITOPORUS FLAVESCENS* (BRES.) DOMAŅSKI

Foto: D. Meiere

SUGAS APRAKSTS

Auglķkermēņi viengadīgi, parasti sēdoši, bet var būt arī klājeniski ar izvirzītu malu, pa vienam vai nedaudziem kopā. Izmērs līdz 5-7 cm. Konsistence korķaina, stingra, auglķkermēņi cieši pieauguši substrātam. Cepurītes virpuse nedaudz pūkaina, bez joslām, balta vai nedaudz dzeltenīga, nereti mala dzeltenāka par pamatdaļu. Poru virsma krēmkrāsas vai dzeltenīga, poras ieapaļas vai stūrainas, 1-3 uz 1 mm.

SUBSTRĀTS

Sausa priežu koksne, kritalas vai stāvoši sausokņi

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Dzeltenīgi auglķkermēņi uz sausas priežu koksnes, parasti priedes ir neliela izmēra, ar mizu. Var būt stāvoši sausokņi vai stumbri, kas nebalstās uz zemes.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Sastopama regulāri.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Veci meži, parasti pārmitri, piemēram, purvu malās. Dažkārt atrasta pēc ugunsgrēka uz apdegusas priedes koksnes.

Foto: D. Meiere

SUGAS APRAKSTS

Auglķermenī viengadīgi, sēdoši vai vēdekļveida ar šaurāku piestiprināšanās vietu, līdz 20 cm plati un līdz 6 cm biezi. Konsistence mīksta, gaļīga. Ievainojumu vietās vai griezumā izdalās sarkanīgs šķidrums. Cepurītes virspuse sārti brūna vai sarkanīga, nedaudz pūkaina vai saraina (kad sausa). Mitrā laikā spīdīga, gluma ar sīkām radiālām svītriņām vai punktiņiem. Apakšpuse balta, aizskarot paliek tumša. Tā sastāv no atsevišķiem stobriņiem, kas novietoti cieši cits pie cita, bet nav savienoti savā starpā. To var viegli pārbaudīt, pārvelkot ar pirkstu. Atveres sīkas, 4-6 uz 1 mm. Šķēsgriezumā mīkstums šķiedrains, sarkanīgs, izdalās sarkana, asinīm līdzīga sula.

SUBSTRĀTS

Lielu ozolu stumbra pamatne vai stumbra lejas daļa. Parasti dzīvi koki, reti – nokaltuši.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Lieli gaļīgi sarkanīgi auglķermenī pie lielu ozolu pamatnēm. Izdalās sarkana sula, stobriņi sava starpā nav savienoti.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Samēra reti, taču piemērotās vietās regulāri.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Meži, parkveida ganības, dažreiz arī ozolu alejas vai atsevišķi dižozoli.

Pilnībā izaudzis auglķermenis, raksturīga vēdekļveida forma (Foto: D. Meiere)

Aknenes apakšpusi apskatot, ir redzams, ka stobriņu slānis sastāv no atsevišķām, savā starpā nesavienotām caurulītēm (Foto: D. Meiere)

CITRONDZELTENĀ ANTRODĪTE *FLAVIPORUS CITRINELLUS* (NIEMELĀ & RYVARDEN) GINNS

Foto: I. Leimanis

SUGAS APRAKSTS

Augļķermenī viengadīgi, klājeniski vai ar atliektām cepurītēm, 2-6 x 1-2 cm. Svaigiem konsistence elastīga un sūksta, cieta un korķaina sausiem augļķermeniem. Cepurītes (ja ir) nelielas, to virspuse matēta, ar piespiestiem matiņiem, salmu dzeltena, ar asu malu, vēdekļveida formas. Poru virsma gaiši līdz koši citrondzeltena, sausiem izbālē. Poras ieapaļas vai nedaudz iegarenas, 3-4 uz 1 mm. Stobriņu slānis līdz 1 mm biezs.

SUBSTRĀTS

Aug uz veciem parastās apmalpiepes (*Fomitopsis pinicola*) augļķermeniem.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Citrondzeltena krāsa, augšana uz veciem parastās apmalpiepes augļķermeniem parasti ir pietiekoši raksturīgas pazīmes atpazīšanai.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Samērā regulāri.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Skujkoku meži ar daudz kritālām, uz kurām augusi apmalpiepe.

Foto: I. Leimanis

Augļķermeņi samērā nelieli, ar diezgan plānām malām (Foto: D. Meiere)

SUGAS APRAKSTS

Augļķermeņi daudzgadīgi, pa vienam vai nelielās grupās. Forma – ovālas formas cepurītes ar samērā asu (nevis noapaļotu kā parastajai apmalpiepei *Fomitopsis pinicola*) malu. Var būt līdz 10 cm plati, 4-6 cm biezi, bet visbiežāk ir līdz 5-6 cm plati. Virspuse ar koncentriskām joslām, tumši brūna līdz gandrīz melna centrā, gaišāka uz malu. Mala rozā vai brūni-rozā. Konsistence cieta, no stingri korķainas līdz koksnainai. Stobriņu virsma rozā, gluda, malā izteikta josla bez porām. Poras samērā mazas, apaļas, 4-6 poras uz 1 mm.

SUBSTRĀTS

Egļu kritalas ar vai bez mizas, parasti liela izmēra. Var būt uz nozāgētu balķu galiem.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Cieti daudzgadīgi augļķermeņi, samērā nelieli, ar rozā apakšpusi un tumšu virspusi.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Samērā regulāri sastopama suga vērtīgos boreālos un purvainos mežos.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Boreālie meži ar lielu kritalu daudzumu.

Jauniem augļķermeņiem apakšpusē izdalās šķidrums pilieni
(Foto: D. Meiere)

Apakšpusē raksturīga rozā krāsa (Foto: D. Meiere)

BRŪNĀ CIETPIEPE *FUSCOPORIA FERRUGINOSA* (SCHRAD.) MURRILL (SYN. *Phellinus ferruginosus*)

Brūnās cietpiepes forma ir mainīga atkarībā no substrāta (Foto: D. Meiere)

SUGAS APRAKSTS

Augļķermeņi viengadīgi, klājeniski, var noklāt palielus laukumus, no substrāta atdalāmi ar grūtībām. Konsistence stingra līdz nedaudz sūkļainai. Mala pūkaina. Poru virsma rūsas brūna, poras apaļas, parasti sīkas 7-9 poras uz 1 mm, bet var būt lielākas, atdalītas viena no otras ar biežām pūkainām sieninām. Augļķermenis kopumā tikai dažus mm biezs.

SUBSTRĀTS

Aug uz atmirušas lapu koku koksnes.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Rūsas brūns viengadīgs augļķermenis uz lapu koku koksnes. No citām rūsas brūnām sugām droši atšķirama mikroskopiski. Ļoti līdzīga ir *Phellinus ferreus*, kuras augļķermeņi ir daudzgadīgi. Uz lapu kokiem aug arī *Phellinus punctatus*, kurai raksturīga gluda virsma, slāņains augļķermenis ar biežāku vidu un plānākām malām.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Sastopama reti.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Platlapju meži, boreālie meži ar lapu koku kritālām.

Foto: D. Meiere

Foto: D. Meiere

Lakas plakanpiepei raksturīga forma – niervveida (vēdekļveida) cepurīte un kātiņš (Foto: D. Meiere)

SUGAS APRAKSTS

Auglķermenī viengadīgi, bet var turpināt augt vēl nākamajā un aiznākamajā gadā. Cepurītes forma – pusapaļa, vēdekļveida, tās malā – pagars kāts. Cepurīte līdz 10-20 cm plata, 3-5 cm bieza pie pamatnes. Kāts līdz 10 cm garš. Cepurītes virspuse sarkanbrūna, ķieģeļkrāsas vai sarkanīga, spīdīga, to klāj ciets, lakai līdzīgs slānis. Kāts nedaudz tumšāks, arī spīdīgs. Cepurītes apakšpusē poru slānis gluds, balts vai gaišas krēmkrāsas. Poras mazas, ar biezām sienām. Konsistence korķaina.

SUBSTRĀTS

Dažādu lapu koku celmi, kritālas, vispār atmirusi koksne. Dažkārt sastopama arī uz skujkoku koksnes (piemēram, lapegle).

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Samēra viegli atpazīstama piepju suga – kāts un cepurītes košā krāsa. Jāņem vērā, ka sporu veidošanās laikā spīdums var nebūt redzams, jo brūngans sporu pulveris klāj cepurītes virspusi un kātu.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Sastopama reti, bet samēra regulāri.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Platlapju, jauktie meži ar lapu koku celmiem vai kritālām.

Lakas plakanpiepes virspuse var būt noklāta ar brūnganu sporu pulveri, tad spīdums nav redzams; sporu pulveri viegli noslaucīt vai noskalot no cepurītes virsmas (Foto: D. Meiere)

Blakus aug parastā plakanpiepe (Ganoderma applanatum) un lakas plakanpiepe (Ganoderma lucidum) (Foto: D. Meiere)

ZAĻAGANĀ SMALKPIEPĪTE *GLOEOPORUS PANNOCINCTUS* (ROMELL) J. ERIKSS. (SYN. *CERIPORIOPSIS PANNOCINCTA*)

SUGAS APRAKSTS

Augļķermeņi viengadīgi, klājeniski, parasti nelieli, to virsma nelīdzena. Konsistence mīksta, nedaudz želejveida, izkaltētā veidā - trausla. Krāsa – no gandrīz baltas līdz dzeltenīgai, ar vairāk vai mazāk izteiktu citronkrāsas – zaļganu toni. Mala balta, tūbaina. Poru slānis maigi vaskains, nedaudz puscaurspīdīgs. Poras mazas, 6-8 poras uz 1 mm, ar plānām starpsienām. Poru slāni no pamatnes atdala pelēcīgs želejveida slānis, kas redzams griezumā.

SUBSTRĀTS

Diezgan stipri sadalījusies koksne, parasti apse, var būt arī bērzs, alksnis. Var būt uz veciem citu piepju (piemēram, īstās posaspiepes *Fomes fomentarius*) augļķermeņiem.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Klājeniski augļķermeņi ar nedaudz zaļganu nokrāsu, var būt uz citu piepju atliekām.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Sastopama reti.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Jaukti vai lapu koku meži ar vecām apsēm.

Foto: I. Leimanis

Attēlā redzama nedaudz zaļgana vai gaiši citrondzeltena krāsa un platā baltā pūkainā mala, kas raksturīgas šai sugai (Foto: I. Leimanis)

Foto: D. Meiere

SUGAS APRAKSTS

Augļķermeņi viengadīgi, klājeniski, ar nelidzenu izrobotu malu, līdz 3 mm biezi, garumā var noklāt lielus laukumus. Konsistence svaigā veidā mīksta, ādaina, pēc izkalšanas – cieta, lūstoša. Augoši augļķermeņiem raksturīga balta vatei līdzīga mala, ap 3 mm plata. Vidusdaļa jauniem augļķermeņiem ir oranžīgi sārta, vēlāk pakāpeniski kļūst tumšāka, ķieģeļsarkana līdz pat gandrīz melnai. Piepe atkārtoti substrāta izliekumus. Virsma gluda, poras no ieapaļām līdz stūrainām, palielas, 2-4 poras uz 1 mm, taču ļoti sekla, līdz 1 mm.

SUBSTRĀTS

Aug uz priedes, retāk – egles kritālām, gandrīz vienmēr bez mizas

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Plāni klājeniski sarkanīgi rozā augļķermeņi ar izteikti baltu malu (veciem augļķermeņiem var būt tumši sarkana), koksne bez mizas. Jāpievērš uzmanība virsmai – tā vismaz vidusdaļā ir ar seklām porām, gar malu var būt rievās, kas neveido izteiktas poras. Uz priedes var būt sastopama vēl viena neliela piepe divkrāsu plānpiepe *Gelatoporia dichroa*, kurai ir izteiktākas cepurītes un dziļākas poras, bet poru virsma nav sarkanīga, bet gaiša vai oranža, aizskarot kļūst viscaur oranža.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Sastopama samērā reti.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Skujkoku meži, nereti mitri vai slapji, var būt purvu tuvumā.

Foto: I. Leimanis

Sakaltušiem augļķermeņiem krāsa ir tumša, gandrīz melna, joprojām saskatāmas sekla poras/rievas (Foto:D. Meiere)

Augļķermeņi var būt pavisam nelieli un grūti pamanāmi
(Foto: D. Meiere)

SUGAS APRAKSTS

Augļķermeņi pa vienam, var būt klājeniski vai ar atliektu malu, bet visbiežāk – nelielu cepurīšu veidā. Tie ir nelieli: 1 – 5 cm plati, 0,3 – 1,5 cm biezi. Virspuse ir saraina, sākumā krēmkrāsas, vēlāk pelēkbrūna, violetbrūna. Mala saraina, apakšpusē 2-7 mm garas koniskas vai nedaudz saliektas “adatiņas”.

SUBSTRĀTS

Aug uz atmirušas lapu koku koksnes, visbiežāk apses, alkšņa, blīgznas. Var būt uz kritālām, atmirušas stāvošu koku koksnes vai palieliem zariem.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Nelieli saraini no visām pusēm vai ar grubuļainu virspusi augļķermeņi, nobrieduši ir netīri violetbrūnā krāsā. Virspuse ir tumša un nelīdzena, reizēm grūti pamanāmi augļķermeņi (īpaši, kad tie ir veci).

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Sastopama ļoti reti.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Lapu koku un jauktie meži, pārsvarā mitrākos mežos.

AIZSARDZĪBAS STATUSS

Šobrīd nav aizsargājama, būtu iekļaujama aizsargājamo sugu skaitā.

Jauni augļķermeņi no virspuses (Foto: I. Leimanis)

Foto: I. Leimanis

Veci sarainās gļotzobes augļķermeņi
(Foto: I. Leimanis)

Foto: D. Meiere

SUGAS APRAKSTS

Auglķermenī viengadīgi, veido lielus ķemurus. No kopķja pamata atiet resni “zari”, kas sadalās, veidojot aizvien tievākus “zarus”, kuri nobeidzas ar paplašinātām mķesveida cepurķtķm ar porām apakķpusķ. Čemurs var bķt līdz 40 cm (daķreiz pat vairāk) plats. Kātiņķ krķmkrāsas, cepurķķu virspuse sākumā pelķkbrķna, vķlāk gaiķāka, neizteikti joslaina. Virspuse nedaudz pķkaina jaunām cepurķtķm, vķlāk gluda. Atseviķķas cepurķtes līdz 6-8 cm platas un līdz 7-8 mm biezas. Poru virsma balta vai nedaudz iedzeltena, poras stķrainas, 2-4 poras uz 1 mm, sieniņas plānas, nelidzenas. Poru slānis nereti stiepjas uz leju gar kātu.

SUBSTRĀTS

Dķķvu ozolu pamatne, var bķt pie paķām sakņķm vai daķu metru attālumā. Nereti turpina veidot auglķķermenķus arī tad, kad koks ir nokaltis.

NOTEIKĶANAS PAZķMES

Lieli pelķkbrķni ķemuri pie dķķķiem ozoliem pavķlu rudenķ.

IZPLATķBA LATVIJĀ

Piemķrotos biotopos samķrķ regulķri.

APDķķVOTIE BIOTOPI

Meķķ ar vidķķji veciem un veciem ozoliem, daķķrķt arī alejas, parki, parkveida ganķbas.

Foto: D. Meiere

Cepurķķu apakķsusķ – neregulķras formas poras
(Foto: D. Meiere)

Foto: D. Meiere

SUGAS APRAKSTS

Auglķermēņi viengadīgi, mīksti un gaļīgi. Parasti ar izteiktu pusapaļu cepurīti, bet uz kritālām var būt gandrīz klājeniski ar atliektu malu. Krāsa – dzeltenīgi oranža, virspuse nedaudz gaišāka. Izmērs – līdz 20 cm plata, 6 cm bieza pie pamatnes. Jauni auglķermēņi sulīgi un gaļīgi, bet izzūstot stipri saraujas, kļūst sausi un šķiedraini. Rudenī var atrast vecos auglķermēņus, un tiem mīkstums ir gaiši dzeltens, bet poru slānis – tumši sarkanīgs, ciets, it kā sveķains. Poras stūrainas, 2-3 poras uz 1 mm. Poru slānis – oranžs, poru malas nedaudz gaišākas. Laba pazīme ir reakcija ar KOH šķīdumu – uz auglķermēņa uzpilināts, tas iekrāso to ķiršsarkanu līdz purpurvioletu.

SUBSTRĀTS

Augošu ozolu atmirušas daļas (piemēram, atsegti koksnes laukumi plaisās, dobumos) vai arī atmirusi koksne – stāvoši koki un kritalas, celmi.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Koši oranži gaļīgi auglķermēņi, parasti pa vienam vai diviem. Biezi, griezumā biezs stobriņu slānis. Var sajaukt ar jaunu sēra piepes auglķermēni.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Samērā regulāri sastopama suga vietās, kur ir veci ozoli.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Ozolu meži, parkveida ganības ar ozoliem, arī atsevišķi augoši dižkoki.

Košās zeltpores auglķermēņi ir sulīgi, mīksti (uz vecumu kļūst nedaudz šķiedraini) (Foto: D. Meiere)

Vecāki auglķermēņi nav tik spilgti un sulīgi kā jaunie (Foto: D. Meiere)

Foto: I. Leimanis

SUBSTRĀTS

Vidēji sadalījusies priedes koksne, retāk – egle.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Uz skujkoku kriticalām augoši palieli klājeniski dzeltenoranži mīksti augļķermeņi, uzpilinot KOH, maina krāsu uz asinssarkanu vai ķiršsarkanu.

Piezīme. Latvijas piepju sarakstos šai sēnei agrāk tika lietots cits nosaukums – *Hapalopilus salmonicolor* (*Erastia salmonicolor*), taču pētījumi ir parādījuši, ka ir nevis viena, bet vairākas tuvu radniecīgas ārēji līdzīgas sugas. Mūsu mežos atrastās visticamāk pieder sugai *Hapalopilus aurantiacus*. Citas līdzīgās ir *Hapalopilus priscus*, *Hapalopilus ochraceolateritius* un *Hapalopilus salmonicolor*. Tām nedaudz atšķiras krāsa, krāsas maiņa, uzpilinot KOH, kā arī mikroskopiskās pazīmes.

Visu šo sugu atrašana liecina par vērtīgu biotopu.

Laškrāsas zeltpore var atgādināt arī Latvijā līdz šim neatrastu sugu *Auriporia aurulenta*, kurai raksturīga mandeļu smarža.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Ļoti reti.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Boreālie meži, var būt mitri vai vidēji mitri.

Attēlā redzamas krāsas izmaiņas uzpilinot KOH (Foto: I. Leimanis)

ZARAINĀ DIŽADATENE (KORAĻĻU DIŽADATENE) *HERICIUM CORALLOIDES* (SCOP.:FR.) PERS.

Foto: D. Meiere

SUGAS APRAKSTS

Augļķermeņi viengadīgi, gaiši, koraļļvai krūmveidā zaroti, ar kopīgu pamatni ("kātiņu"), izmērs 5-40 cm. Visi zari ar atstāvošām adatiņām. Adatiņu garums – 0,5-1,5 cm. Krasa balta, gaiši dzeltenīga, veci augļķermeņi var nobrūnēt. Konsistence mīksta, trausla.

SUBSTRĀTS

Aug uz kalstošiem vai nokaltušiem lapu koku stumbriem, arī kritālām. Nereti vairāki augļķermeņi uz viena stumbra. Dažreiz atrasti augļķermeņi uz skujkoku kritālām. Ja tādi tiek atrasti, tas būtu jāatzīmē īpaši, jo, iespējams, tā ir cita dižadateņu suga.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Ļoti izteiksmīgi, viegli pamanāmi un nosakāmi augļķermeņi.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Salīdzinoši bieži sastopama suga.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Jauktos un lapu koku mežos.

Attēlā fonā redzams otrs – vecāks – augļķermenis; tā krāsa ir dzeltenīga (Foto: D. Meiere)

SUGAS APRAKSTS

Auglķermeņi plakani, neregulāri daivaini, līdzīgi pirkstiem, iziet no kopīga centra, cieši pieauguši mizai. Krāsa ornažbrūna, ar tumšāku vidu. Izmērs – līdz 10 cm plati, līdz 0,5 cm biezi.

p.s. Šī suga sistemātiski nepieder pie piepēm un tām līdzīgajam bazīdijsenēm, bet gan pie asku sēņu grupas. Līdz ar to mikroskopisko pazīmju kopums ir stipri atšķirīgs.

SUBSTRĀTS

Sausi lapu koku zari, visbiežāk uz kārkliem, vītoliem, kā arī uz lazdām. Parazitē uz citas sugas – *Hymenochaete tabacina* – un atrodama tās tuvumā.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Pēc ārējā izskata viegli nosakāma suga, angļiski to sauc par “vītolu cimdiņiem”.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Ļoti reti.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Lapu koku meži, krūmaji, upju krasti, gravas.

Foto: I. Leimanis

Sēne parasti aug augstu ozolā (Foto: D. Meiere)

SUGAS APRAKSTS

Auglķkermēņi viengadīgi, aug pa vienam, plati pieauguši pie substrāta, forma nedaudz pieplacināta, pie pamatnes nereti ieapaļš izcilnis. Konsistence atsperīga mīksti-korķaina. Auglķkermēņi palieli, līdz 15-20 cm plati un 10-15 cm biezi. Virsma nelīdzena, ar padziļinājumiem un izciļņiem, sarkanbrūnā krāsā, pieaugušiem auglķkermēņiem gluda. Mala noapaļota, gaiša, nereti veido valnīti. Poru virsma sarkanbrūnā krāsā, nelīdzena, ar vairākām pakāpēm. Poras ieapaļas vai stūrainas, iegarenas, dažāda izmēra un formas. Jauniem auglķkermēņiem raksturīga dzeltenu pilienu izdalīšanās.

SUBSTRĀTS

Auglķkermēņi parādās vasaras sākumā uz ozolu stumbriem dažādā augstumā, parasti visai augstu.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Lieli viengadīgi auglķkermēņi, strauji augoši – nereti ar šķidruma pilieniem, parasti augstu kokā. Raksturīga forma – stumbra tuvumā paplašināta. Var būt līdzīga citai uz ozoliem augošai sugai – *Inonotus dryadeus* – šī sēne

arī ir viengadīga, ar pilieniem straujas augšanas stadijā, bet aug pie sakņu kakla un forma plakanāka (nav bumbuļa pie stumbra). Vēl viena reti sastopama suga uz ozoliem – ozolu bērziepe *Piptoporus betulinus* var augt uz ozoliem, tai auglķkermenis viengadīgs, bet forma – vēdekļveida, ar sašaurinātu piestiprinājuma vietu stumbram.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Atrasta tikai vienu reizi, taču nav izslēgts, ka sastopama biežāk, bet parasti netiek pamanīta vai noturēta par ozolu cietpiepi.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Meži ar ozoliem, parkveida pļavas, varētu būt arī veci parki.

SUGAS APRAKSTS

Auglķkermēņi viengadīgi, ar sēdošām cepurītēm, reizēm ar nedaudz sašaurinātu pamatni vai vēdekļveida. Var augt pa vienai, bet visbiežāk aug daudzi auglķkermēņi blakus, viens virs otra, dakstiņveida grupās. Konsistence mīksta svaigiem auglķkermēņiem, sausiem traulsa un viegla. Cepurīšu izmēri 10-12 x 3-8 cm, biezums griezumā līdz 2 cm. Virspuse kanēļ- līdz rūsas brūnai, tumšāka pie pamatnes, sākumā pūkaina, vēlāk uz tās izveidojas plāna nelidzena garoziņa. Mala samērā asa, augošiem eksemplāriem gaiša, balta vai dzeltena. Poru virsma jauniem auglķkermēņiem gaiša, bet pieskārienu vietās uzreiz kļūst tumšāka, vēlāk tā ir rūsas brūna. Poras sākumā ieapaļas līdz nedaudz stūrainas, vēlāk neregulāras formas. Stobriņu slānis līdz 10 mm biezs. Cepurītes audi izteikti divslāņaini – augšējā daļa mīksta un radiāli šķiedraina, apakšējā – blīva, korķaina. Svaiga sēne patīkami smaržo.

SUBSTRĀTS

Augošas un atmirušas egles, parasti stāvošas.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Raksturīgas dzeltenbrūnas krāsas mīksti auglķkermēņi uz egļu stumbriem.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Sastopama reti.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Skujkoku meži, parasti vērtīgi meža biotopi.

Auglķkermēņa virspuse ir samtini pūkaina (Foto: I. Leimanis)

Cepurītes apakšpuse (Foto: I. Leimanis)

Foto: D. Meiere

SUGAS APRAKSTS

Auglķkermeņi viengadīgi, aug pa vienam vai nelielās grupās. Cepurītēm apakšdaļa nereti nedaudz nolaidena gar stumbru. Izmērs – līdz 10 cm platas, 3-4 cm biezas pie pamatnes. Cepurītei nereti ir paugurs centrā pie pamatnes. Virsma nelīdzena, grumbuļaina, pūkaina vai nedaudz saraina, spilgtā rudā, oranķīgā vai brūnā krāsā, mala dzeltenīga, gaišāka augoņiem eksemplāriem. Cepurītes audi korķaini-šķiedraini, samēra mīksti, svaigām pat ūdeņaini. Poru virsma okerdzeltena līdz brūngana, nav tik koša, kā virspuse. Poras ieapaļas, var būt nedaudz iegarenas, īpaši nolaidenajā daļā.

SUBSTRĀTS

Stāvoņi apšu sausokņi, retāk kritālas. Sadaliņanās pakāpe – vidēja. Parasti aug uz stumbriem ar mizu.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Dzeltenbrūni viengadīgi auglķkermeņi uz nokaltušām apsēm, nedaudzi auglķkermeņi blakus; poru slānis maina krāsu, skatoties no dažādiem leņķiem (stobriņu slānis iekšpusē citā krāsā). Ļoti līdzīga parastajai spulgpiepei, kura ir nedaudz mazāka, aug uz alkšņiem un parasti veido lielus sakopojumus.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Samērā reti.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Jauktie meži ar vecām apsēm.

Foto: I. Leimanis

SUGAS APRAKSTS

Nelieli, taču izteiksmīgi tumši augļķermeņi. Augļķermeņi vairāki kopā, pie pamatnes veidojas rudimentārs kātiņš. Atsevišķi kausiņi 0,5 – 3 cm lieli, sākumā ieapaļi, vēlāk izstiepjas, malas nedaudz ieliektas uz iekšpusi. Augšpuse (kausiņu iekšējā daļa) gluda, kaila, ļoti tumša, gandrīz melna, apakšpuse brūngana, nedaudz miltaina (šo pulverīti var viegli noberzt ar pirkstu). Konsistence nedaudz ādaina, mikstums iekšpusē purpurnelns.

SUBSTRĀTS

Stipri sadalījusies lapu koku koksne.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Nelieli, melni, vairāki kopā saauguši kausiņi, kas izstiepjas, kļūstot līdzīgi maziem “spārniņiem”.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Ļoti reti, atrasta tikai dažas reizes.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Lapu koku, jaukti meži. Visā Eiropā reti sastopama sēne, un visur tā aug tikai maz traucētos, dabiskos lapu koku mežos.

Krokainā jodausene sūnās uz kritālas (Foto: J. Kluša)

SUGAS APRAKSTS

Auglķermeņi viengadīgi, pa vienam vai nedaudziem blakus, samēra lieli – 10-12 (15) cm plati, līdz 3 cm biezi. Konsistence salīdzinoši mīksta, vecākiem auglķermeņiem korķaina, cieta un lūztoša. Virsma nelīdzena, joslaina, samtains brūnganas joslas mijas ar gludākām melnām, nedaudz spīdīgām, nereti virsma ir ar radiālām rievām. Vecāki auglķermeņi ir tumšāki, tumši brūni līdz gandrīz melni. Stobriņu slānis 3-5 mm biezs. Poru virsma gaiša, pieskārienu vietās un vecajiem auglķermeņiem brūna. Poras ieapaļas, vietumis iegarenas, 3-6 mm uz 1 mm.

SUBSTRĀTS

Skujkoku kritālas vidējā sadalīšanās pakāpē, parasti egle.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Melnbrūni, joslaini, samēra mīksti palieli auglķermeņi uz skujkoku kritālām.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Samērā bieži.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Aug gan vērtīgos meža biotopos, gan ārpus tiem, taču lielākā skaitā sastopama vērtīgākos mežos.

Veci auglķermeņi ir gandrīz melni (Foto: D. Meiere)

Sēnei ir kakao ar pienu krāsa, tā nav ne oranža, ne rozā (Foto: D. Meiere)

SUGAS APRAKSTS

Augļķermeni viengadīgi, klājeniski, dažāda izmēra, sākot no nelieliem neregulāriem plankumiem, kuri augot var saplūst kopā, veidojot lielākus laukumus. Augļķermenis plāns, līdz 3 mm biezš, vidusdaļā biezāks, izkaltējot atdalās no substrāta un saritinās. Neauglīgā daļa ļoti plāna, tikai vietām pāris mm plata, gaiša vai sārtā krēmkrāsas vai oranždzeltena. Poru virsma gluda, gaiši līdz koši ķieģeļsarkana, ievainojumu vietās paliek tumša, šokolādes krāsā. Poras ieapaļas, nedaudz stūrainas, samērā mazas, 5-8 poras uz 1 mm.

SUBSTRĀTS

Visbiežāk – egles kritālas, dažreiz aug blakus vai virsū uz tumšbrūnās cietpiepes (*Phellinus ferrugineofuscus*).

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Raksturīga sarkanbrūna, oranžīga krāsa, kas pieskaroties izteikti paliek tumšāka. Viengadīgi augļķermeni.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Sastopama ļoti reti.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Boreālie meži ar skujkoku kritālām.

Augļķermeņiem gar malu gaišāka neauglīga josliņa (Foto: D. Meiere)

SUGAS APRAKSTS

Auglķermenķi viengadķgi, klķjēniski, kaltķjot bieķi vien atdalķs no substrķta. Konsistence svaigiem stingri ķķiedrainķ, sausiem – trausla. Mala gaiķķa par poru slķni, dzeltenķga vai miesas krķsas, nedaudz skropstaina, lķdz 2 mm plata. Poru krķsa stipri atķķirķga, no dzeltenķgi miesaskrķsas lķdz sarkanķgai kanķķkrķsai. Poras stķrainas, 5-7 poras uz 1 mm, ar plķnķm starpsieniķķm. Poru slķnis lķdz 1 mm biezs, pamatne – tikpat plķna. Garķķa maķga.

SUBSTRķTS

Aug uz atmiruķķs daķķķdu lapu koku koksnes, gan kritālķm, gan palieliem zariem. Apakķpusķ vai sķnos.

NOTEIKķĶANAS PAZķMES

Plķni auglķķermenķi raksturķgķ gaiķķi sķrtķ kanķķkrķsķ ar gaiķķķu skropstainu maliķķu.

IZPLATķBA LATVIJķ

Samķrķ bieķķi sastopama suga.

APDķVOTIE BIOTOPĶ

Auglķģi, sugķm bagķti lapu koku meķķ.

Auglķķermenķa malas parasti robotas, maliķķa gaiķķa, balta (Foto: D. Meiere)

Apskatot spoķķo jungķķniķķu tuvumķ, redzamas sķķas poras (Foto: I. Leimanis)

SUGAS APRAKSTS

Auglķkermeņi viengadīgi, klājeniski vai ar nelielām atliektām daļām (līdz 1 cm platām). Porus virsma salmu dzeltena līdz okerkrāsas (sausā), poras neregulāras, stūrainas, 2-3 poras uz 1 mm, iegarenas uz slīpa substrāta. Pamatnes audi krēmkrāsas, blīvi, 1-3 mm biezi. Stobriņu slānis var būt līdz 4 mm biezs auglķkermeņa izvirzījumos.

SUBSTRĀTS

Lapu koku koksne, visbiežāk apse, bērzs, alksnis. Bieži aug uz veciem piepju auglķkermeņiem, piemēram, apšu cietpiepes *Phellinus tremulae*, spulgpiepēm.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Dzeltena poru virsma, stūrainas poras, nereti nelielas atliektas maliņas. Mēdz augt uz apšu cietpiepēm.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Sastopama regulāri.

APDZĪVOTIE BIOTOPĪ

Jaukti un lapu koku biotopi.

Attēlā – raksturīgs augšanas veids un substrāts – apšu cietpiepe Phellinus tremulae (Foto: I. Leimanis)

Foto: A. Opmanis

SUGAS APRAKSTS

Augļķermenī viengadīgi, sēdoši, spilvenveida vai ar nedaudz nolaidenu poru slāni, reizēm var būt daļēji klājeniski ar atlocītu malu, līdz 10-12 cm lieli. Cepurītes virsma nelidzena, grubuļaina, reizēm nedaudz pūkaina. Konsistence mīksta, sulīga. Krāsa cepurītes virspusē parasti ir gaiši rozā vai violeta. Poru virsma gaišāka, nelidzena. Poras no ieapaļām līdz stūrainām, daļēji labirintveida, aptuveni 3-4 poras uz 1 mm.

SUBSTRĀTS

Atmirusi skujkoku (parasti egles) koksne, ar vai bez mizas, parasti liela diametra. Var būt gan uz vertikāla, gan horizontāla substrāta.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Mīksti gaiši rozā augļķermenī, kas novecojot un bojātajās daļās pakāpeniski maina krāsu uz vīnsarkanu vai violetu.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Sastopama reti.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Boreālie meži ar skujkoku kritalām.

Foto: D. Meiere

Foto: D. Meiere

Augļķermenis var būt gaišs, tomēr rozā nokrāsa tam droši ieraugāma (Foto: D. Meiere)

Foto: D. Meiere

SUGAS APRAKSTS

Nelielas baltas cilindriskas vālītes, kas aug uz koksnes, līdz 15 mm augstas, aptuveni 1 mm resnas. Vālīšu gali var būt nedaudz brūngani. Parasti nav zarotas, taču reizēm var sazaroties 2-4 galotnītēs. Aug simbiozē ar aļģi, līdzīgi kā ķērpji, bet atšķirībā no "īstajiem" ķērpjiem, šajā gadījumā aļģe ir sēnes ķermeņa ārpusē – tā aug uz koksnes tai apkārt un veido raksturīgo zaļo krāsu apkārt nelielajām vālītēm.

SUBSTRĀTS

Liels mitras kritāls bez mizas, ar zaļāļģes (*Coccomyxa*) slānīti uz tām.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Nelielas, bet daudz gaišas vālītes uz lielām mitrām, diezgan stipri sadalījušāmies kritālām.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Atrasta reti.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Dažādi biotopi, kur pietiekami mitru vietu un daudz kritālu.

Augļķermeņi atgādina mazas vālītes (Foto: I. Leimanis)

Raksturīga augšanas vieta – apšu miza (Foto D. Meiere)

SUGAS APRAKSTS

Auglķermeņi klājeniski, dažkārt ar atliektu malu, vai nelielām cepurītēm gar auglķermeņa malu, veidojot horizontālu “plauktiņu”. Viengadīgi, bet var turpināt augt arī otrajā gadā. Konsistence atsperīga, pamiksta. Auglķermeņi var būt lieli, stiepties gar stumbru. Gar auglķermeņa malu un uz atliektajām cepurītēm nereti gaiši vai brūngani sariņi. Poru slānis balts ar dzeltenīgu nokrāsu, reizēm ar brūniem plankumiem. Poras apaļas vai nedaudz stūrainas (uz slīpas virsmas), seklas.

SUBSTRĀTS

Aug uz apšu kritālām, parasti ar mizu.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Uz apšu mizas augoša piepju suga ar apaļām porām, raksturīga nedaudz šķiedraina paplata gaiša mala jauniem augošiem eksemplāriem, pieskārienu vietās lēni nobrūnē.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Sastopama reti.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Boreālie meži ar apšu kritālām.

Veciem un izžuvušiem auglķermeņiem (attēlā) ir raksturīga brūngana krāsa (Foto: D. Meiere)

Griezumā redzami samērā biezi gadskārtu slāņi. Sakaltušam augļķermenim – dzintardzeltena krāsa, kas augošām sēnēm parādās augļķermeņu malās (Foto: D. Meiere)

SUGAS APRAKSTS

Daudzgadīgi, klājeniski augļķermeņi, noklāj lielus laukumus uz horizontāla substrāta (kritalas). Forma neregulāra, malas robotas. Griezumā redzami vairāki slāņi, biezums līdz pat 1,5 cm, augļķermeņi bieži plaši izpletušies pa stumbru, līdz pat vairāku metru garumā. Krāsa – krēmkrāsa, izzūstot kļūst tumšāka – okerkrāsas vai salmu dzeltena. Malās nereti var redzēt daļēji nenoklātus iepriekšējo gadu slāņus, mala dzintara krāsā. Poru virsma gluda, aptaustot nedaudz vaskaina, poras mazas, 6-7 poras uz 1 mm.

SUBSTRĀTS

Dažādu koku sugu kritalas, parasti egļu vai apse.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Viena no gaišajām klājeniskajām, dažkārt pagrūti nosakāmajām sugām. Jāpievērš uzmanība, ka augļķermeņi ir gaišā krāsā, bieži, daudzslāņaini, to mala nelidzena, dzeltenīga, augļķermenis seko substrāta izliekumiem; var noklāt lielus laukumus. Augļķermeņi sīkst, nedaudz gumijaini.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Sastopama reti.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Mitri meži ar lielu daudzumu mirušās koksnes.

Raksturīga augšanas vieta – kritalu apakšpuse, parasti noklāj lielus laukumus. Konsistence – nedaudz gumijaina (Foto: G. Grandāns)

Vecs auglķermenis – tas ir tumši brūns, tik lielai sēnei ļoti viegls (Foto – D. Meiere)

SUGAS APRAKSTS

Ļoti izteiksmīgi lieli auglķermenī. Auglķermenī lieli, viengadīgi, ieapaļi, pa vienam vai vairāki, veidojot ieapaļu “rozeti”. Auglķermenim ir resns īss kātiņš. Var sasniegt ievērojamus izmērus – līdz pat 20-30 cm plati, 4-5 cm biezi. Cepurītes virsma samtaina, nedaudz saraina, joslaina. Krāsa – no koši dzeltenas malā līdz tumši rūsas brūnai centrā (veci auglķermenī visi rūsas brūni). Mala gaišāka, samērā asa. Poru virsma dzeltenīga līdz olīvbrūna. Poras lielas, stūrainas, 1-2 poras uz 1 mm. Kātiņš cepurītes centrā vai nedaudz malā, koniska.

SUBSTRĀTS

Parasti aug pie lielu priežu sakņu kakla vai netālu no tā, retāk – uz atmiruša stumbra vai kritālas. Var būt arī pie lapeglēm un ļoti reti – citiem kokiem.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Lieli, apaļi, brūni vai dzeltenbrūni auglķermenī ar kātu pie vecu priežu pamatnēm, vai retāk uz atmirušas koksnes.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Atbilstošos biotopos – ne pārāk reti.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Meži vai retāk – mežiem līdzīgi veci parki, kuros ir vecas liela izmēra priedes. Īpaši bieži piejūras mežos, citur – nedaudz retāk.

Jauni auglķermenī ir dzeltenbrūni ar dzeltenām malām (Foto: D. Meiere)

Sēnei raksturīgas augšanas vietas ir vecu egļu stumbri (attēlā) vai resni egļu zari (Foto: D. Meiere)

SUGAS APRAKSTS

Auglķermeni daudzgadīgi, atliekti, aug dakstiņveidā daudzi blakus, var saaugt, veidojot palielus auglķermenus. Atsevišķas cepurītes izmērs sasniedz 5-10 cm platumu, 3-5 cm biezumu pie pamatnes. Uz kritālām var būt klājeniski ar atliektu malu, tad var būt platāki. Virspuse nelidzena, ar koncentriskām reljefām joslām, pelēkbrūna vai oranžīgi brūna, mala gaišāka, samērā plāna. Apakšpusē poru slānis samērā gluds, poras nevienādas, stūrainas vai labirintveida, palielas, 2-4 poras uz 1 mm.

SUBSTRĀTS

Lielu egļu apakšējie zari, egļu stumbri vai kritālas.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Vairākas tuvu esošas vai pat saaugušas brūnganas cepurītes ar neregulāram vai labirintveida porām, aug uz egles, nereti uz zariem.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Samērā bieži sastopama suga atbilstošos biotopos. Dažkārt aug arī antropogēni ietekmētos mežos.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Skujkoku meži un jauktie meži ar vecām eglēm un/vai egļu kritālām.

Foto: D. Meiere

SUGAS APRAKSTS

Auglķkermeņi daudzgadīgi, klājeniski, nereti uz horizontāla substrāta noklāj lielus laukumus gar stumbru, aptverot to no apakšas un sāniem. Auglķkermeņa biezums – līdz 2 cm. Virsma nelīdzena, grumbuļaina, seko stumbra nelīdzenumiem, dažkārt ar ovāliem spiciem izaugumiem. Krāsa – šokolādes brūna, var būt ar pelēcīgu apsarmi. Konsistence stingra, taču viegli lūzt. Neauglīgā mala parasti gaišāka un košāka par vidusdaļu, parādās gan gar auglķkermeņa malu, gan vidusdaļā ap dažādiem nelīdzenumiem. Poras ļoti mazas, no ieapaļām, iegarenām līdz nepareizas formas ar plānām starpsienām.

SUBSTRĀTS

Liela diametra egles kritalas ar mizu.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Tumši brūni klājeniski auglķkermeņi ar sarkanbrūnām malām uz egļu kritālām ar mizu. Poraina virsma, sarkanbrūnās maliņas gludas.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Dabisko meža biotopu speciālistsuga, taču atbilstošos biotopos tā sastopama regulāri.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Skujkoku meži, pārsvarā mitri vai slapji biotopi.

Tuvumā redzamas nelielas, samērā regulāras poras (Foto: D. Meiere)

Attēlā redzams raksturīgs augšanas veids – uz kritalu mizas; skaidri redzama arī gaišākā, bez porām, auglķkermeņa mala (Foto: I. Leimanis)

Sēnes auglķermeņi ir daudzgadīgi, un to cepurītes var būt noklātas ar sūnām un grūti pamanāmas (Foto: D. Meiere)

SUGAS APRAKSTS

Daudzgadīgi, klājeniski vai klājeniski ar atliektām malām auglķermeņi. Cepurītes forma var būt ļoti dažāda, parasti ar nelidzenu paasu malu un platu piestiprinājuma vietu. Tās virsma nelidzēna, ar daudzām bedrītēm, tumši brūna vai tumši pelēkbrūna, nedaudz joslaina. Daudzgadīgo auglķermeņu cepurītes nereti klāj sūnas, tādēļ tos ir grūti pamanīt. Konsistence korķaina. Poru virsma gluda, bet izciļņi seko substrāta nelidzenumiem, krāsa dzeltenīga, kafijas brūna. Poras mazas, ieapaļas, 5-6 poras uz 1 mm. Audi griezumā divslāņaini – slānis, kas tuvāks poru slānim, ir korķains, gaiši brūns, kamēr otrs slānis ir tumšāks un blīvāks. Starp tiem ar lupu vai neapbruņotu aci saskatāma tieva melna izlocīta līnija.

SUBSTRĀTS

Skujkoku kritalas, parasti liela diametra, mitrās vietās, diezgan stipri sadalījušās. Raksturīga “raiba” trupe ar gaišākām “kabatiņām”. Var viegli nepamanīt, jo aug uz kritalu apakšpusēs, un bieži vien paslēpusies aiz sūnu “aizkara”.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Viena no brūnganajām cietpieepju sugām, klājeniska vai ar atliektu malu, īpaša uzmanība jāpievērš griezumā redzamajai melnajai līnijai starp tumšāku un gaišāku audu slāni.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Sastopama vērtīgos dabisko mežu biotopos, ne bieži.

APDZĪVOTIE BIOTOPĪ

Skujkoku meži, mitri vai slapji.

Foto: D. Meiere

Melnā svītra, kas minēta nosaukumā, saskatāma sēnes šķēsgriezumā – starp tumšāko un gaišāko audu (ne stobriņu!) slāni ar lupu redzama melna izlocīta līnija. Attēlā tā vietām spīdīga (Foto: D. Meiere)

Foto: I. Leimanis

SUGAS APRAKSTS

Lieli daudzgadīgi augļķermeņi, pa vienam vai nedaudziem blakus, raksturīgās vietās – uz apšu stumbriem, parasti garenos padziļinājumos, rētās. Forma – pusloka veida, ar platu piestiprinājuma vietu. Izmērs – līdz 15 cm plati, biezi. Virspuse gluda, ar koncentriskām rievām, var būt ar radiālām plaisiņām. Pie pamatnes melna, uz malu pelēcīga, augošais slānis līdzīgā krāsā ar poru slāni. Poru slānis līdzens, horizontāls vai nedaudz ieslīps uz pamatnes pusi. Poru slānis ir kanēļkrāsas līdz brūns, ar pelēcīgu toni ziemas periodā. Poras apaļas, 4-6 poras uz 1 mm. Cepurītes audi ir blīvi, cieti, tumši brūni. Poru slāņi griezumā brūni, neizteikti slāņaini, vecākie slāņi pildīti ar baltu micēliju.

SUBSTRĀTS

Lielu apšu stumbri, nekrotiskos padziļinājumos.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Lieli augļķermeņi, pa vienam vai nedaudziem apšu stumbru garenos padziļinājumos.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Ne bieži, tomēr regulāri atbilstošos biotopos.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Jauktie vai lapu koku meži ar vecām apsēm.

Līdzīgas sugas: attēlā redzama apšu cietpiepe, kas ir visbiežāk sastopamā suga apšu audzēs. Aug pa vairākiem augļķermeņiem kopā, tie ir it kā piespiesti stumbram, atšķirībā no milzu cietpiepes

SUGAS APRAKSTS

Auglķermeņi nelieli, daudzgadīgi, parasti gareni ar atliektu malu un klājenisku pamatni, var būt klājeniski. Tie bieži ar malām saaug kopā, veidojot garenu joslu. Cepurītes var būt līdz 6 cm platas gar kritalu, aptuveni par 1-1,5 cm izvirzītas no substrāta. Cepurīšu virspuse sarkanbrūna līdz melngana, saraina līdz gandrīz gluda, mala parasti gaišāk sarkanbrūna. Poru virsma dzeltenbrūna ar sarkanīgu toni. Poras apaļas līdz stūrainas, 4-7 poras uz 1 mm, ar biezām starpsienām. Cepurītes audi brūni, neizteikti joslaini, korķaini šķiedraini, līdz 3 mm biezi. Stobriņi neizteikti slāņaini, tādā pašā krāsā kā audi.

SUBSTRĀTS

Priežu un egļu kritalas, parasti jau bez mizas, uz samērā sadalījušās koksnes.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Viscaur (arī iekšpusē) sarkanbrūni nelieli auglķermeņi uz kritalām bez mizas. Veido šaurus pagarus "plauktiņus" uz skujkoku koksnes.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Ļoti reti sastopama suga, iespējams, nepamanīta.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Skujkoku meži ar vecām kritalām.

Foto: D. Meiere

Foto: D. Meiere

SUGAS APRAKSTS

Augļķermeņi klājeniski, viengadīgi. Krāsa – bālgana, viegli dzeltenīga, zilgana vai ar rozā nokrāsu, īpaši jaunu augļķermeņu malās. Virsma ar izaugumiem, neregulārām rievām, kas jauniem augļķermeņiem iet no vidus uz malām. Izkalstot paliek gandrīz gluda, nedaudz saplaisā. Jauni augļķermeņi ieapaļi, ar šķiedrainām malām, vēlāk saplūst kopā, nokļājot lielus laukumus. Konsistence vaskaina vai stingra želejveida.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Klājeniski palieli augļķermeņi ar raksturīgu rievotu virsmu. Rievu izvietojumā nojaušami centri, no kuriem uz visām pusēm tās izplatās. Kamēr augļķermeņi jauni, tie ir nelieli un apaļi, nereti ar rozā malām, vecāki krēmkrāsas vai zilgani.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Reti, tomēr regulāri sastopama suga bioloģiski vērtīgos mežos. Jāturpina pētīt izplatība.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Veci vērtīgi egļu meži ar kritālām.

Jauni augļķermeņi ar raksturīgu rozā maliņu (Foto: D. Meiere)

SUGAS APRAKSTS

Auglķermenī ļoti plāni, viengadīgi, noklāj lielus laukumus kritalu apakšdaļā. Virsma vaskaina, gluda vai ar nelieliem izciļņiem, vecākiem eksemplāriem ar plaišņām. Krāsa pelēcīga līdz koši oranža vai ķieģeļkrāsas, uzpilot KOH paliek vīnsarkana.

SUBSTRĀTS

Lielas stipri sadalījušās priežu kritalas.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Raksturīgs substrāts – sadalījušās priežu kritalas.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Sastopama reti.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Mitri skujkoku meži, saimnieciskās darbības maz ietekmēti.

Foto: I. Leimanis

KASTAŅBRŪNĀ KĀTIŅPIEPE *POLYPORUS BADIUS* (PERS.) SCHWEIN.

Foto: Autors

SUGAS APRAKSTS

Auglķkermēņi viengadīgi, ar kĀtiņu un cepurīti. KĀtiņš cepurītes centrā vai malā. Cepurīte apaļa, nedaudz ieliekta, ar izteikti viļņainu malu. Krāsa kastaņbrūna, ar tumšāku vidu. Poru virsma balta līdz gaiši brūngana. Poras sīkas, 5-8 poras uz 1 mm. KĀtiņš pie pamatnes gandrīz melns, nedaudz pūkains, augšpusē brūns.

SUBSTRĀTS

Dažādu lapu koku kritālas, īpaši uz ošiem, gobām, kļavām.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

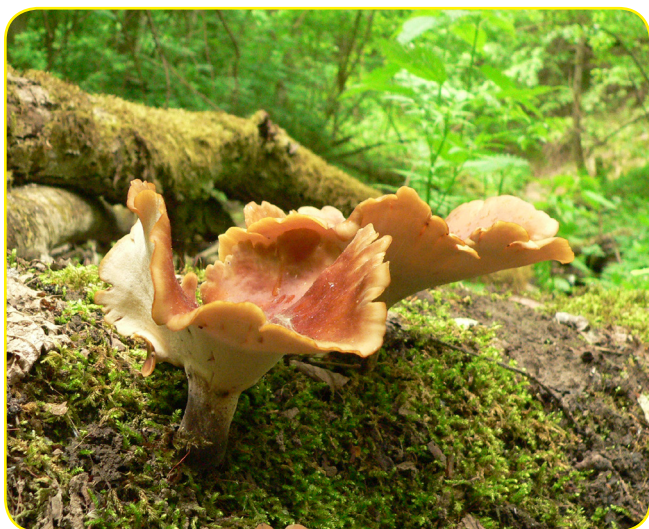
Piepes ar kĀtiņiem, kastaņbrūnā krāsā, ar tumšāku vidu; viļņaina mala.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Samērā bieži atbilstošos biotopos.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Platlapju, Lapu koku meži ar lapu koku kritālām, nereti upju gravas.

Sēnei redzams tumšs kĀtiņš (Foto: D. Meiere)

Foto: D. Meiere

Foto: D. Meiere

ČEMURAINĀ ČEMURENE *POLYPORUS UMBELLATUS* (PERS.) FR. (SYN. *GRIFOLA UMBELLATA*)

Cepurītes apakšā redzamas poras (Foto: D. Meiere)

SUGAS APRAKSTS

Aug uz zemes, veido palielus gaiši pelēkus čemurus. Tie sastāv no kopējas pamatnes, no kuras atiet “zari”, kuru galos ir daudzas plānas ieapaļas cepurītes ar porām apakšpusē. Čemurs līdz 30 cm liels (retos gadījumos – lielāks). Auglķermeni viengadīgi, aug parasti vasarā. Atsevišķas cepurītes 1-3 cm lielas, okerkrašas līdz pelēkbrūnai. Poras cepurīšu apakšpusē stūrainas, neregulāras, 1-3 poras uz 1 mm, izstieptākas uz kāta pusi. Poru slānis turpinās uz leju pa kātiem, tur ir vien sekla pora.

SUBSTRĀTS

Aug uz zemes pie lapu kokiem, retāk – skujkokiem.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Palieli čemuri ar cepurītēm, kurām kāti ir piestiprināti aptuveni centrā. Cepurīšu apakšpusē – poras.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Sastopama reti.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Aug dažādos biotopos – parasti ar ozoliem, taču atrasta arī jauktos mežos, kuros ozoli neaug.

Paskatoties no malas, ir redzami kātiņi, kas savienojas kopējā “stumbrā” (Foto: D. Meiere)

Cepurītes apakšpusē – palielas poras (Foto: D. Meiere)

SUGAS APRAKSTS

Auglķermenī lieli, daudzgadīgi, ļoti cieti. Krāsa – virspuse brūna vai brūni pelķeka. Tķ ķ sķnes auglķermenis var sasniegt pat 30 gadu vecumu, tad piepes virsma stumbra tuvumā nereti ir klķta ar ķķrpjiem. Poras lielas, 1-2 uz 1 mm, ieapaļas vai neregulķras, labirintveida.

SUBSTRĀTS

Augoķu prieķu stumbri, parasti vidķji augķtu vai augķtu.

NOTEIKĶANAS PAZĪMES

Viena no nedaudzķm pieķju sugķm, kas ieraugķma uz augoķu prieķu stumbriem. Brķnganas un pelķkas krķsas, labirintveida himenofors. Viegli atpazīstama sugķ.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Sastopama bieķi meķos, kuros ir vecas priedes. Vairķk izplatķta pieķķras meķos.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Skujkoku meķi ar lielķm vecķm priedķm, pieķķras meķos sastopama bieķķk nekķ iekķķzemķ, iespķjams, tas skaidrojams ar to, ka pieķķras meķos kokiem ir vairķk vķķa nolauzķtu zaru, caur kuriem sķnes sporas iekķķst stumbrķ.

Foto: D. Meiere

**PILIENU MĪKSTPIEPE *POSTIA GUTTULATA* (SACC.) JÜLICH
(SYN. *OLIGOPORUS GUTTULATUS*)**

Augļķermeņi vēdekļveida, ar sašaurinātu pamatni (Foto: D. Meiere)

SUGAS APRAKSTS

Augļķermeņi viengadīgi, plakani vai vēdekļveida, parasti ar pie substrāta sašaurinātu pamatni. Cepurītes līdz 8-10 cm platas, līdz 1 cm biezas pie pamatnes. Virspuse nedaudz grubuļaina, matēta, ar rievīnām un nelieliem padziļinājumiem no izkaltošiem pilieniem. Svaigai krāsa balta, bet izžuvušai – krēmkrāsas, vai dzeltenīga. Mala samērā asa, nedaudz viļņaina. Poru virsma balta vai krēmkrāsas, kaltētai netīri pelēcīga. Poras 4-6 poras uz 1 mm. Poru slānim raksturīgas ieapaļas bedrītes no pilieniem un svaigā veidā – šķidruma pilieni, kas izdalās uz virsmas. Smaržo pēc zaļiem kartupeļiem vai redīsiem, garša rūgtena.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

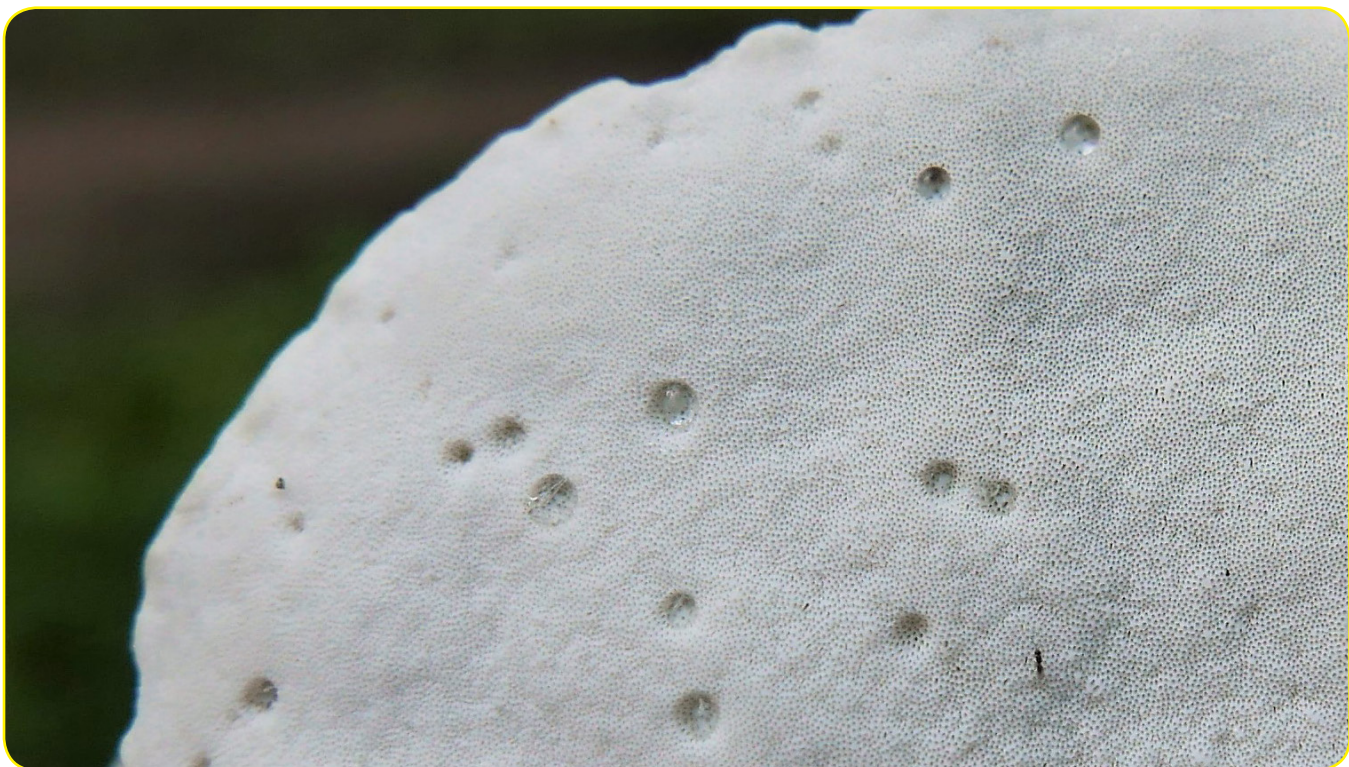
Raksturīga cepurītes forma, kā arī pilieni un apaļi padziļinājumi, kas izveidojušies, izkalstot šiem pilieniem.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Sastopama reti, bet izplatība vēl jāskaidro.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Boreālie meži ar skujkoku celmiem, kritālām, taču nav obligāts liels kritalu apjoms.

Šķidruma pilieni un apaļās bedrītes apakšpusē (Foto: D. Meiere)

MAINĪGĀ MĪKSTPIEPE *POSTIA LEUCOMALLELLA* (MURRILL) JÜLICH (SYN. *OLIGOPORUS LEUCOMALLELLUS*)

SUGAS APRAKSTS

Auglķermeņi viengadīgi, klājeniski vai ar atliektu malu, kas veido izstieptu cepurīti, kuras apakšpusē ir gar substrātu nolaidens poru slānis. Individuāla cepurīte līdz 5 cm plata, bet var ar malām saplūst, līdz 1 cm bieza. Konsistence mīksta, kamēr svaiga, trausla izžuvusi. Virspuse balta līdz krēmkrāsas, bet pieskaršanās vietās un uz vecumu maina krāsu uz dzeltenu vai netīri brūnganu. Poru virsma no baltas līdz krēmkrāsai, poras stūrainas, 3-4 poras uz 1 mm, vietām lielākas, īpaši kaltētā veidā.

SUBSTRĀTS

Skujkoku kritālas, biežāk priede.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Auglķermeņu forma, krāsas izmaiņas. Līdzīga trauslajai mīkstpiepei (*Oligoporus fragilis*), kura pēc pieskaršanās un vecumā maina krāsu uz tumšāk brūnu. Droši atšķiramas pēc mikroskopiskām pazīmēm.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Atrasta reti, taču jāņem vērā, ka var tikt sajaukta ar biežāk sastopamo trauslo mīkstpiepi.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Jauktie un skujkoku meži ar skujkoku kritālām.

Foto: I. Leimanis

SUGAS APRAKSTS

Auglķermenis klājenisks vai ar atliektu maliņu, sauss viegli atdalāms no substrāta. Virsma krokota vai rievaina, jauniem auglķermeņiem rievojums no vidus uz malām. Nedaudz vaskaina konsistence svaigiem auglķermeņiem. Krāsa dzeltena līdz koši oranža, mala gandrīz balta, nedaudz samtaina.

SUBSTRĀTS

Skujkoku kritālas bez mizas.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Viegli atšķirama pēc krāsas (koši dzeltena līdz oranža, balta mala) un krokojuma.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Atrasta reti, taču, iespējams sastopama biežāk.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Bioloģiski vērtīgi meži ar egļu kritālām.

AIZSARDZĪBAS STATUSS

Šobrīd nav, taču būtu iekļaujama aizsargājamo sarakstā.

Foto: D. Meiere

BALTDZELTENĀ EGĻPIEPE *PYCNOPORELLUS ALBOLUTEUS* (ELLIS & EVERH.) KOTL. & POUZAR

Foto: D. Meiere

SUGAS APRAKSTS

Augļķermeni viengadīgi, nereti izplešas pa substrātu pat 1 m platumā, klājeniski vai ar nelielu atliktu malu. Svaigi augļķermeni koši oranži, dzeltenoranži, mīksti. Poras lielas, stūrainas, lielākas par 1 mm, sieniņas plānas, sašķeltas, veidojot gandrīz adatveida himenoforu. Pamatnes audi līdz 2 mm biezi. Stobriņi iekšpusē nedaudz gaišāki, līdz 2 cm biezi. Uzpinot KOH, maina krāsu uz ķiršsarkanu.

SUBSTRĀTS

Liela diametra egļu kritalas.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Lieli biezi klājeniski augļķermeni raksturīgā oranžā krāsā ar ļoti lielām porām, kuru malas parasti nelīdzenas, sieniņas šķeltas.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Ļoti reti sastopama. Atrasta Ķemeru nacionālajā parkā un Gaujas nacionālajā parkā.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Vērtīgi boreālie meži ar lielu kritalu daudzumu, bez vai ar nelielu saimnieciskās darbības ietekmi.

AIZSARDZĪBAS STATUSS

Sēne visā areālā ir sastopama ļoti reti, aizsargājama daudzās valstīs. Latvijā atrasta tikai 2 reizes, vēl nav iekļauta aizsargājamo sugu sarakstos. Būtu iekļaujama to sugu skaitā, kurām veidojami mikroliegumi.

Jauniem augļķermeņiem krāsa dzeltenīgāka (Foto: I. Leimanis)

Foto: I. Leimanis

Piepes apakšpuse ir gaiši dzeltena (Foto: D. Meiere)

SUBSTRĀTS

Egļu kritalas, celmu apakšdaļa, reti sastopama arī uz apses vai bērza. Nereti netaļu redzami apmalpiepes auglķermeņi.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Oranža virspuse, gaišāka dzeltenīga apakšpuse.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Samērā bieži piemērotos biotopos. Tomēr biotopā jābūt pietiekami lielam mirušās koksnes daudzumam, lai sēne saglabātos un augtu ilgstoši.

APDZĪVOTIE BIOTOPĪ

Aug vecos vērtīgos skujkoku un jauktos mežos, taču reizēm arī mazāk vērtīgos biotopos, ja ir atbilstošs substrāts.

LĪDZĪGĀS SUGAS

Dažreiz uz lapu kokiem augošu liesmaino eglpiepi var sajaukt ar cinobrsarkano piepi (*Pycnoporus cinnabarinus*). Virspuse tai ir gludāka, bet apakšpuse ir ķieģeļsarkana, nevis dzeltena kā liesmainajai eglpiepei.

SUGAS APRAKSTS

Auglķermeņi viengadīgi, sēdoši, dažreiz apakšpusē pie pamatnes iet uz leju, retāk klājeniski ar atliektu malu. Reizēm aug grupās. Cepurītes puslokveida, līdz 10 cm platas, līdz 1-3 cm biezi pie pamatnes. Konsistence mīksta, viegli plēšama. Virsma ar neizteiktām koncentriskām joslām, koši oranža, augošiem eksemplāriem mala gaišāka. Poru virsma oranži dzeltena, gaišāka par virspusi. Poras diezgan lielas, 1-3 uz 1 mm, stūrainas, izstieptas, ar starpsienām, kas vietām iešķeltas. Veci eksemplāri vēl rudenī slapjumā kļūst viscaur sarkanīgi. Raksturīga augšana uz koksnes, kur pirms tam augusi vai turpina augt izplatītākā piepju suga – parastā apmalpiepe.

Dažreiz liesmaina eglpiepe aug uz bērziem un apsēm, kurus noārdījusi parastā apmalpiepe

Veci samirkuši auglķermeņi nereti ir sarkanīga krāsā (Foto: D. Meiere)

Foto: D. Meiere

Cinobrsarkanā piepe (*Pycnoporus cinnabarinus*)

BIEZĀ ANTRODIJA *RESINOPORIA CRASSA* (P. KARST.) AUDET (SYN. *ANTRODIA CRASSA*)

SUGAS APRAKSTS

Augļķermeņi daudzgadīgi, klājeniski, mīksti, kamēr svaigi, cieti un trausli, kad izžāvēti. Mala balta, šaura, gluda. Garša rūgta. Poru virsma balta līdz krēmkrāsas, poras 3-6 uz 1 mm. Sobraņi griezumā balti līdz nedaudz dzeltenīgi, it kā nedaudz piesūcināti ar sveķainu vielu, īpaši vecākiem eksemplāriem. Skaidri redzams slāņojums griezumā. Pamatnes audi balti, drupani.

SUBSTRĀTS

Skujkoku kritalas, Skandināvijā biežāk uz priedes, dienvidos – uz egles, Latvijā atrasta vienu reizi uz priedes kritalas.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Daudzgadīgi augļķermeņi, dzeltenīgi slāņi griezumā, drupani pamatnes audi, rūgta garša.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Sastopama ļoti reti.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Veci sausi priežu meži.

Biezās antrodijs raksturīga augšanas vieta (Foto: I. Leimanis)

Griezumā redzami vairāku gadu slāņi (Foto: I. Leimanis)

SĀRTĀ MĪKSTPIEPE *RHODONIA PLACENTA* (FR.) NIEMELÄ, K.H. LARSS. & SCHIGEL (SYN. *OLIGOPORUS PLACENTUS*)

Foto: D.Meiere

SUGAS APRAKSTS

Augļķermeņi viengadīgi, klājeniski, var būt vairākus desmitus cm garumā izpletušies pa stumbru. Krāsa sāta, laškrāsas līdz pat koši rozā, krēmkrāsas vai rozā izkaltētā stāvoklī. Audu slānis 2-3 mm biezs, stobriņu slānis – līdz 3 mm. Konsistence pasīkst, sakalstot cieta. Augošā mala gaišāka. Poras uz horizontālas virsmas dažāda lieluma un formas, ar plānām starpsienām, 2-4 uz 1 mm, reizēm poru slānī veidojas ieapaļas iedobes. Uz slīpām virsmām poras izstieptas, ar robainām malām.

SUBSTRĀTS

Aug uz skujkoku kritālām (parasti – egles) vecos mitros skujkoku mežos.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Laškrāsas līdz rozā, pamīksti viengadīgi augļķermeņi. Ir vēl dažas piepju sugas oranžīgā vai rozā krāsā, piemēram, *Auriporia aurulenta* – dzeltenī līdz oranži viengadīgi augļķermeņi, smaržo pēc mandelēm.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Sastopama ļoti reti.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Skujkoku meži, jaukti meži ar skujkoku kritālām.

Foto: D.Meiere

Foto: D.Pilāte

Foto: D.Pilāte

Foto: D. Meiere

SUGAS APRAKSTS

Augļķermeņi daudzgadīgi, klājeniski, stiepjas gar substrātu, izmēri dažādi, var būt līdz 10 cm plata. Virsma var būt gandrīz gluda līdz nedaudz grubuļaina. Audi līdz 1 cm biezi, stobriņi vairākos slāņos, katrs slānis 2-3 mm. Katrs jaunais slānis nenokļāj pilnībā iepriekšējo, līdz ar to ir malās ir redzami vecākie slāņi. Augļķermeņa malas krasi norobežotas. Konsistence sīksta, "kraukšķīga", kamēr svaiga, cieta un ragveida, kad sausa. Augļķermeņi var atdalīt no substrāta kā stingru gumijainu plēksni. Poru virsmas krāsa gaiši sarkandzeltena vai gaiši dzeltenbrūna. Sakalstot paliek tumšāka – sārti brūna vai pelēka. Jaunākie slāņi gaišāki. Poras mazas, no ieapaļām līdz stūrainām, 5-7 uz 1 mm.

SUBSTRĀTS

Vidēji sadalījušos skujkoku un lapu koku kritalu apakšpuse.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Daudzgadīgi dzeltenoranžīgi augļķermeņi, jaunākie slāņi mazāki par vecākajiem (jāskatās uz augļķermeņa malu, vietām var būt pelēcīgi tumši pleķi. Līdzīgi (jaunie slāņi mazāki par vecākajiem) var aug arī sakņu trupes augļķermeņi, taču to krāsa ir balta līdz dzeltenīga, vecākie gar malu redzamie slāņi brūngani, nav sarkanīgi oranžīgo toņu. Pieskārienu vietās un vecākajās daļās nereti ir pelēka vai melngana krāsa (pieskaroties krāsas izmaiņas notiek ļoti lēni).

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Sastopama ļoti reti.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Skujkoku un jauktie meži ar kritālām, pārsvarā mitri meži.

Augļķermeņi daudzgadīgi, oranžīgā krāsā (Foto: D. Meiere)

Jaunie slāņi nereti ir mazāki par vecākajiem slāņiem, ar robainām malām (Foto: D. Meiere)

Foto: D. Meiere

SUGAS APRAKSTS

Augļķermeni daudzgadīgi, klājeniski, var izaugt 20-30 cm gari 10 cm plati gar kritalu, tie ir samēra plāni un slāņojums griezumā redzams neskaidri. Viegli atdalāmi no substrāta, mīksti, malai nav izteikts neauglīgais slānis. Poru virsma balta līdz krēmkrāsas, poras mazas 4-6 uz 1 mm, nereti pa vidu dažas lielākas. Poru slānis balts, līdz 3 mm biezs. Sausi eksemplāri viegli saplaisā pa stobriņu slāni, ja mēģina locīt.

SUBSTRĀTS

Galvenokārt priežu kritalas, parasti bez mizas, diezgan stipri sadalījušās.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Līdzīga citām gaišām klājeniskām porainām sugām. Aptaustot – mīksta virsma.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Sastopama ļoti reti.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Boreālie meži ar stipri sadalījušamies skujkoku kritālām.

Foto: D. Meiere

Šī sēne aug uz stipri sadalījušas koksnes. Vecāki augļķermeni var palikt zaļgani no tur augošam aļģēm (Foto: D. Meiere)

SUGAS APRAKSTS

Augļķermeņi viengadīgi, klājeniski, vaskaini un puscaurspīdīgi, kamēr svaigi, ļoti cieti, kad izžuvuši. Parasti pavisam nelieli, līdz 2 – 3 cm plati, līdz 2 mm biezi. Virsma krēmīgi balta svaigiem eksemplariem, gaiši citrondzeltenq pēc izžāvēšanas. Poras stūrainas, neregulāras, mazas, ar plānām starpsienām.

SUBSTRĀTS

Veci *hellinus ferrugineofuscus* augļķermeņi, ļoti reti – uz egles koksnes bez šiem augļķermeņiem.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Balti dzeltenīga krāsa, augšana uz tumšbrūnās cietpiepes *Phellinus ferrugineofuscus*.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Ir iespēja atrast visur, kur atrasta tumšbrūnā cietpiepe, tomēr līdz šim atrasta reti.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Skujkoku meži ar lielu kritalu daudzumu.

Foto: I. Leimanis

Sniegbaltās baltenes apakšpusē – piepei raksturīgas ļoti sīkas poras, ar neapbruņotu aci grūti saskatāmas (Foto: D. Meiere)

SUGAS APRAKSTS

Auglķermenī viengadīgi, klājeniski, vai ar atliektu malu – cepurīti, reti bez klājeniskās daļas. Atlocītas malas bieži garas rindās, ar malām saaugušas, līdz 3 cm platas. Virspuse sākumā balta, tad paliek dzeltenīga, brūngana, reizēm ar melniem plankumiem, bez joslām, nedaudz pūkaina vai gluda. Poru virsma balta līdz krēmkrāsas, nedaudz spīdīga, jauniem eksemplāriem ar zilganiem plankumiem. Poras apaļas, ļoti mazas – 8-10 uz 1 mm.

Griezumā redzamais baltu audu slānis (līdz 5 mm biezs) atšķiras no stobriņu slāņa (līdz 2 mm biezs), kas ir nedaudz tumšāks.

SUBSTRĀTS

Dažādu sugu lapu koki, atmirusi koksne, var būt nelieli gabaliņi, zariņi meža zemsegā.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Šauras atliektas cepurītes (ja ir), ļoti sīkas poras, zilganpelēki plankumi uz poru virsmas (var nebūt).

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Sastopama diezgan regulāri.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Lapu koku meži, var būt gravās, upju krastos.

Auglķermeņa virspuse var būt gaiša, ar brūniem un/vai pelēcīgiem plankumiem vai brūna (Foto: D. Meiere)

Uz poru virsmas bieži redzami ieapaļi vai neregulāri zilpelēki plankumi (Foto: D. Meiere)

Foto: I. Leimanis

SUGAS APRAKSTS

Auglķermenī viengadīgi, klājeniski, gludi vai vietām mezglaini, ar izaugumiem, var veidot “pakāpienus” no poru slāņa trubiņām (uz slīpas virsmas). Auglķermenī sulīgi, galīgi, sausi – trausli. Krāsa balta, veciem – krēmkrāsas. Mala labi nodalīta, veido valnīti vai nedaudz skropstaina. Auglķermeņa pamatne nedaudz želejveida. Poru slānis vaskains, puscaurspīdīgs, līdz 0,5 cm biezs. Poras ieapaļas līdz garenas (uz slīpām virsmām), biezas starpsienas. Svaigā veidā ir izteikta saldskāba smaka.

SUBSTRĀTS

Stipri sadalījusies koksne, parasti egle, bet var būt arī apse.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Nedaudz puscaurspīdīgs auglķermenis ar “pakāpieniem”, raksturīga smaka.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Konstatēta tikai dažas reizes, taču var tikt atrasta vēl.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Veci skujkoku meži, ar lielām kritālām, ēnaini, mitri.

Foto: I. Leimanis

Griezumā redzami vairāki slāņi (kaltēts auglķermenis (Foto: D. Meiere)

SUGAS APRAKSTS

Auglķermeni daudzgadīgi, klājeniski, slāņaini, līdz 2 cm bieži, neauglīgā mala krēmkrāsas, pūkaina vai šķiedraina, var būt samērā plata, vecākiem auglķermeņiem tā izskatās piesūkusies ar sveķiem, brūna līdz pat gandrīz melna. Poru virsma krēmkrāsas līdz gaiši brūnai, nedaudz spīdīga. Poras ļoti sīkas, 5-7 uz 1 mm. Poru slānis ciets, neizteikti slāņains, katrs slānis līdz 3 mm biezs.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Daudzgadīgi auglķermeni, nedaudz spīdīga virsma, vecākiem auglķermeņiem brūna vai melna “sveķaina” mala.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Atrasta ļoti reti, bet nepieciešami turpmākie pētījumi.

APDZĪVOTIE BIOTOPĪ

Bioloģiski vērtīgi veci skujkoku meži ar kritālām.

Foto: I. Leimanis

SUGAS APRAKSTS

Auglķermeni daudzgadīgi, klājeniski, saplaisā, veidojot stūrainus laukumiņus. Apakšdaļa tumši brūna līdz melna, virsma gluda vai nedaudz grubuļaina, pelēcīga līdz brūna. Auglķermeni pieauguši pie koksnes ļoti stingri, arī koksne zem tiem parasti nav mīksta un satrupējusi, bet vēl ļoti cieta.

SUBSTRĀTS

Atmirusi ozola koksne bez mizas – var būt nokaltuši zari kokā vai uz zemes, atmiruši stumbra laukumi vai kritušu stumbru virsma. Dažkārt atrodama (ieraugāma) augstu kokā.

NOTEIKŠANAS PAZĪMES

Raksturīgas formas pelēcīgi laukumiņi, ozola koksne.

IZPLATĪBA LATVIJĀ

Samērā regulāri pie un uz veciem ozoliem.

APDZĪVOTIE BIOTOPI

Meži ar lieliem ozoliem, parki, parkveida pļavas – iespēja atrast visur, kur ir veci ozoli ar atmirušu koksni.

LITERATŪRA UN DAŽI IETEICAMIE INTERNETA RESURSI

Dabas aizsardzības pārvalde „Sugu un biotopu aizsardzība mežā”, Rīga, 2006. (https://www.daba.gov.lv/upload/File/Publikacijas/BRO_Sug_biot_aizs_meza.pdf)

Tommy Ek, Uvis Suško, Rolands Auziņš 2002 „Mežaudžu atslēgas biotopu inventarizācijas metodika”, Rīga, Valsts meža dienests, Ōstra Götland Meža pārvalde, Zviedrija

Beernicchia A., Gorjon S.P. Corticiaceae s.l. Fungi Europaei 12. 2010.

Ryvarden L. European polypores, 2014.

Vērtīga lasāmviela piepju un citu koksnes sēņu iepazīšanai (krievu valodā) – <http://mycoweb-stv.ru/aphyllophorales/index.html>